

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Ústav Dálného Východu

Bakalářská práce

Michaela Brožová

Problematika svobodných matek v Korejské republice

Problems of unmarried mothers in Republic of Korea

Praha 2018

Vedoucí práce: PhDr. Tomáš Horák, Ph.D.

Poděkování

Děkuji PhDr. Tomáši Horákovi, Ph.D. za laskavé vedení této bakalářské práce. Dále děkuji Mgr. Kateřině Marešové za poskytnutí cenných rad. Děkuji i Kateřině Petřivalské za sdílení pocitů během tvorby práce a neposlední řadě patří mé poděkování i rodině za trpělivost a poskytnutí prostoru pro práci.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 28. 6. 2018

podpis.....

Abstrakt

Tato práce analyzuje postavení svobodných matek v Korejské republice od jejího vzniku dodnes. Rozborem celkového vývoje postavení ženy a vývoje rodinné formy, se zaměřením na vliv korejských tradic, vývoj mezilidských vztahů a přechod Korejské republiky k moderní formě státního zřízení, hledá příčiny pro současnou situaci těchto žen, tuto dále rozvádí a studuje. Zaměřuje se též na formy státní či nestátní podpory dostupné nevdaným matkám a matkám samoživitelkách a efektivitu těchto druhů podpor.

Abstract

This thesis analyses the standing of unwed mothers in the Republic of Korea during the period from establishment of the state to the present, with main focus on the present situation. It searches for the reasons behind the current situation by looking at the development of Korean woman's role, development of the Korean family form, changes in state's social structure and Korea's transition into its current modern state form. It also describes the means of governal and non-governal help to unwed mothers, as well as its effectivity.

Klíčová slova

korejská společnost, svobodné matky, samoživitelky, sociální politika, adopce, potraty, neziskové organizace

Keywords

Korean society, unmarried mothers, sole wage earners, welfare policy, adoption, abortion, non-profit organizations

Obsah

1. Úvod.....	8
2. Postavení ženy v rodině a společnosti	10
2.1 Historické vlivy na postavení ženy v letech těsně před vznikem Korejské republiky	10
2.1.1 Neokonfucianismus a jeho vliv na postavení ženy ve společnosti	10
2.1.2 Systém hodžu a jeho vliv na postavení ženy v rodině	12
2.2 Situace ve 20. století	16
2.3 Současnost	18
2.3.1 Feminismus v Koreji.....	20
3. Korejská rodina a její proměny od vzniku státu	22
3.1 Původní model rodiny.....	22
3.1.1 Familismus.....	24
3.2 Vliv modernizace a zahraničních vlivů na přeměnu rodiny	25
3.3 Změny ve formaci rodin, struktura domácnosti a balanci práce a života ve 21. století.....	26
4. Život a problémy svobodných matek v Jižní Koreji.....	29
4.1 Vznik problematiky svobodných matek	29
4.2 Statistiky a výzkumy spjaté se svobodnými matkami	30
4.3 Matky samoživitelky ve 20. století	32
4.3.1 Vdovy v období po Korejské válce jako první matky samoživitelky	34
4.3.2 Participace nevdaných žen na mezinárodní adopci ve 20. století.....	35
4.4 Faktory hrající roli v rozhodnutí matky o předčasném ukončení těhotenství nebo neponechání si dítěte po porodu.....	37
4.5 Způsoby řešení nechtěného těhotenství a porodu	40
4.5.1 Adopce	41
4.5.2 Využití baby-boxu.....	44
4.5.3 Potraty	45
4.5.4. Vraždy a opouštění novorozenců	47
4.6 Pokrytí v médiích a ne odborné literatuře.....	47
5. Systém podpory svobodných matek a samoživitelek	49
5.1 Státní podpora poskytovaná formou sociálního zabezpečení	49
5.1.1 Fáze vývoje od r. 1948 do současnosti	49
5.1.2 Výdaje státního rozpočtu na péči o rodiny s jedním rodičem.....	50
5.1.3 Zákon o podpoře rodiny s jedním rodičem	51
5.1.4 Národní zákon o základní bezpečnosti života.....	58
5.1.5 Systém podpory v péči o dítě.....	60
5.1.6 Zdravotní a výživové služby.....	61
5.1.7 Mateřská dovolená.....	62

5.2 Podpora ze strany nevládních organizací.....	64
5.2.1 KUMFA	66
5.2.2 KUMSN	67
5.2.3 Äranwon.....	67
5.2.4 TRACK, ASK, G.O.A.'L a další	68
6. Závěr	70
Seznam použitých zdrojů.....	72

1. Úvod

Po vzniku Korejské republiky nedovolovala společenská situace, silně ovlivněná tradicemi, existenci svobodných matek. Ženy byly oproti mužům v nevýhodné pozici jak ve společnosti, tak i v rodině, a jejich role byla pod ideologickými, společenskými i politickými vlivy omezena výhradně na roli matky a manželky. Postupným vývojem společnosti a mezilidských vztahů se však začínají v korejské společnosti objevovat a prosazovat změny, které přinášejí industrializace, urbanizace a celková modernizace společnosti. Podstatným činitelem přeměn se stává také vliv rozvinutých západních civilizací. Žena a žena jako matka postupem času získává stále více výhod, práv a svobod a přibližuje se tak muži. Také vztah státu a společnosti k rodinám s jedním rodičem, které jsou jednou z nejvíce postižených struktur společnosti, se pomalými kroky přibližuje ke standardům běžným v západních společnostech.

Konkrétním cílem práce je analýza životní situace a společenského postavení nevdaných matek v Korejské republice s důrazem na situaci ve 21. století.

Práce je teoreticky rozdělena do tří částí a fakticky do čtyř kapitol. První kapitola představuje situaci ženy v rodině a společnosti a vývoj této situace v době existence státu. Pro mapování situace v dřívějších letech využívá vybraných ideologických a socio-politických prvků jako platformy pro pozdější vznik sociálního stigma nevdaných matek v korejské společnosti. Druhá kapitola monitoruje vývoj korejské rodinné formy. Třetí kapitola podrobněji zkoumá současnou situaci žen, do které se dostávají po nechtěném těhotenství a také způsoby, kterým ženy řeší vzniklou situaci. K ilustraci situace v období prvních desetiletí po vzniku republiky využívá vybraných fenoménů jak v problematice svobodných matek, tak i matek samoživitelek. Poslední, čtvrtá kapitola analyzuje typy podpor poskytované nevdaným ženám a ženám samoživitelkám, a to jak státní, tak i ze strany nevládních složek. Kapitola také pro ucelený náhled na problematiku objasňuje systém poskytování mateřské dovolené.

Práci doplňují grafická znázornění některých trendů a v jednom případě i obrázek a tabulka. K přesvědčivé ilustraci situace nevdaných matek využívá práce i citace jejich výpovědí.

K přepisu korejských slov do češtiny byla využita česká vědecká transkripce a použité zdroje jsou zapsány pomocí transliterace.

2. Postavení ženy v rodině a společnosti

Ačkoliv dosažení rovnoprávnosti pohlaví v Korejské republice (dále Korea) je proces, který v posledních letech zaznamenává úspěchy, ke skutečné rovnosti má stát stále daleko. Tradiční mentalita patriarchy je stále hluboce zakořeněná ve společnosti a ovlivňuje všechny stránky života obyvatel, od osobního života po zaměstnání.¹

2.1 Historické vlivy na postavení ženy v letech těsně před vznikem Korejské republiky

Konfucianismus, či spíše jeho mladší verze neokonfucianismus (性理學, *söngnihak*), ovlivnil genderové role v korejské společnosti v historii více než jakýkoliv jiný faktor. Role ženy byla jeho vzestupem za vládnoucí dynastie Čosön (朝鮮, 1392-1910) limitována jen na záležitosti v domácnosti, a dívky byly na místo klasického vzdělání od dětství připravovány na jejich budoucí role jako manželky a matky. Tato tradice pokračovala i během okupace Koreje Japonskem (1910-1945), ve verzi ještě zpřísněné vlastními japonskými zákony.

Až po založení Korejské republiky r. 1948 a následném schválení první korejské ústavy² obdržely ženy ústavní práva, a s nimi i možnosti získat přístup k veřejnému vzdělání či k práci mimo domov. Tradiční role ženy začala postupně mizet, avšak i v dnešní společnosti a právním systému lze dohledat prvky tradice, které komplikují ženám běžný život a znemožňují přerod společnosti ve skutečně moderní.³

2.1.1 Neokonfucianismus a jeho vliv na postavení ženy ve společnosti

Prvním a nejdůležitějším bodem, který měl velký vliv za změnu dosavadního postavení ženy v Koreji, bylo představení a zavedení neokonfucianismu jako státní ideologie v době nástupu dynastie Čosön.⁴ Konfucianismus existoval v korejském prostředí už od dob

---

¹<http://mironline.ca/gender-discrimination-in-south-korea/>

²17. července 1948, současná ústava platí od 29. října 1987

³<http://keia.org/publication/korean-women-you-have-come-long-way>

⁴<http://keia.org/publication/korean-women-you-have-come-long-way>

před našim letopočtem, do 14. století n.l. se však nikdy příliš nedotýkal instituce rodiny a byl využíván spíše ve státních záležitostech, ve vyšších vrstvách společnosti ke vzdělávání, a buddhističtí mnichové z něj převzali některé morální zásady.⁵ Neokonfucianismus po svém nástupu u žen změnil postavení ve společnosti, místo v rodině a vztahy s okolním prostředím, a to skrze systém, který lze popsat jako patrilinéární a patriarchální.⁶

Z myšlenek klasického konfucianismu, které si korejská společnost osvojila ještě před před oficiálním převzetím tohoto učení státem, ovlivnilo náhled na ženskou roli tzv. pět vztahů (五倫, *orjun*). Tyto vztahy jsou: rodič-dítě (父子有親, *puđzajučchin*), manžel-manželka (夫婦有別, *pubujubjöl*), starší bratr-mladší bratr (長幼有序, *čangjujusö*)⁷, přítel-přítel (朋友有信, *pungujusin*) a vládce-poddaný (君臣有義, *kunsinjuüi*). Tyto vztahy mají v konfucianismu představovat správný, lidský způsob života a kultury. Vztahy nejsou pouze sociální a biologické, ale zakládají se také na morálních a filozofických principech a v Koreji byly respektovány jako každodenní součást života. Podle těchto vztahů měli vládci, rodiče, manžel, starší sourozenci a kolegové důležitější postavení a poddaní, potomci, manželky, mladší sourozenci či přátelé jim byli podřízeni. Důležitější ve vztahu měl projevoval benevolenci a ochranu a níže postavená osoba mu za to naopak prokazovala respekt a spolupráci důvěryhodným způsobem.⁸

V době před změnou vlády a až do 17. století mohla žena stát v čele rodiny, měla právo dědit společně se sourozenci po rodičích, vykonávat obřady na počest předkům, a mohla do určité míry činit svobodná rozhodnutí bez velkého vlivu na její ekonomické a společenské postavení. Například v případě nepovedeného sňatku se mohla nechat rozvést a za předpokladu dobrých vztahů s rodinou vrátit do původního domova nebo znovu vdát. Po nárůstu vlivu neokonfucianismu ve společnosti však všechny tyto možnosti vymizely, a postavení a svoboda v jednání byly u žen značně omezeny. Podle nové společenské struktury spadala žena po sňatku už pouze do rodinné linie manžela. Ztrácela tak veškeré spojení s původní rodinou, původní rodové příslušenství, a zůstávalo jí pouze otcovo příjmení, které se v manželství u žen neměnilo. Nad ženou stála celý život mužská figura, nejdříve otec, poté manžel a dospělý syn, a rozhodovali o jejím životě. Ten byl závislý na jmění daného mužského příbuzného, jelikož dědické právo u žen zaniklo. Též školy a jiné vzdělávací

---

⁵Korean Confucianism: Tradition and Modernity, str 34

⁶Propagating Female Virtues in Chosön Korea, str 143

⁷jiný zdroj uvádí vztah dospělý-dítě

⁸Korean Confucianism: Tradition and Modernity, str 77

zařízení byly určeny výhradně mužům, stejně tak posty ve společnosti. Ženám bylo přímo zakázáno pracovat či se učit písmo, což mělo za důsledek negramotnost u skoro všech korejských žen v 18. století.⁹

Sňatek se už nezakládal na vůli ženy, ale jednalo se o rozhodnutí, většinou založené na politických okolnostech, jehož realizace probíhala mezi otcem a budoucím manželem. Jistý etický problém v té době přináší vznik mnohoženství. Muži si často brali několik žen, ze kterých pouze jedna byla hlavní (妻, *čchō*), a jejíž potomci spadali do hlavní rodinné linie. Muži zároveň dědili i postavení otce hlavní manželky. Druhé a další manželky (妾, *čchōp*) pocházely oproti hlavní ženě z rodin s menším sociálně-politickým vlivem nebo z otroctví, a neměly tak pro hlavu rodiny a tehdejší společnost dostatečný patrilineární význam. Potomci takovýchto žen měli také nižší postavení v rodině než potomci hlavních žen, a v důsledku toho se například nemohli účastnit rodinných rituálů (祭祀, *česa*) nebo veškerého společenského života.¹⁰

2.1.2 Systém hodžu a jeho vliv na postavení ženy v rodině

Významné změny v korejském rodinném právu a mnoha dalších oblastech s sebou přináší japonská koloniální nadvláda nad Koreou v letech 1910-1945. Způsob uspořádání rodiny zdůrazňující postavení muže v rodině, které bylo v té době zavedeno, se označuje korejským slovem *hodžudže* (戶主制). *Hodžu* v překladu znamená *pán, hlava rodiny* a využívá se pro označení vůdce rodinného uskupení. Po připojení sufixu *dže*¹¹ vzniká tzv. systém hlavy rodiny, neboli *hodžudže*. Tento systém díky svému patriarchálnímu charakteru lehce navázal na stávající neokonfuciánský a později, roku 1957, kdy byl zahrnut do rodinného práva, poprvé oficiálně vnáší patriarchát do zákona.¹²

Vývoj systému

Japonská vláda sice začala po svém příchodu zasahovat a měnit podstatnou část

---

⁹Women and Confucianism in Chosŏn Korea: new perspectives

¹⁰Propagating Female Virtues in Chosŏn Korea, str 143

¹¹označuje systém či uspořádání

¹²Tradition and the Constitution in the Context of the Korean Family Law, str 195

korejského státního uspořádání, avšak její oficiální postoj vůči korejskému rodinnému právu zněl tak, že by mělo nadále vycházet z korejské tradice, nikoli japonského práva. V praxi její jednání tomuto výroku ale odporovalo a Japonsko úspěšně implementovalo prvky ze svého občanského zákoníku z roku 1898 do korejského práva pod iluzí, že stejná pravidla existovala v korejské tradici už dříve. Příkladem tohoto je právě systém *hodžu*, jakožto systém vycházející z japonského systému *Ie* (家), kde všichni jednotlivci jsou uspořádáni do určitých rodin - nikoli skutečných domácností, ale abstraktních, ideálních entit, skládajících se nejen z členů základní rodiny, ale i vzdálených příbuzných, ať už spolu žijí nebo se znají, či nikoliv. Systém určoval do čela takovéto rodiny jednoho *hodžu*, vůdce mužského pohlaví, a vybavoval ho právem reprezentovat rodinu, konat za ni rozhodnutí, dal mu dědické právo pro jeho syny tento titul převzít, a tím omezil možnosti ostatních členů a stanovil hranice v rodině. Podle této logiky systém mimo jiné dotvořil i podřadné postavení ženy jako člena rodiny bez rozhodovací pravomoci.¹³

Celý systém byl podložen nově zavedenými rodinnými registry (戶籍, *hodžök*), kde byli všichni členové rodin zapisováni podle jejich vztahu k hlavě rodiny.¹⁴ Tyto registry fungovaly téměř 100 let a v posledních letech jejich platnosti byly stálým terčem kritiky.¹⁵

Roku 1945 končí japonská okupace a následně vzniká samostatná Korejská republika, nicméně až 1. ledna 1960 byl ustanoven nový občanský zákoník (*minbŏp*). Především jeho zákony týkající se rodinného a dědického práva se staly předmětem žhavé diskuze mezi zastánci společnosti řízené tradicí a reformátory.

Mezi body tehdejší korejské ústavy spadal zákaz diskriminace na základě pohlaví, záruka rovnoprávné ochrany občanů a dokument též hlásal, že sňatek a rodinné soužití musí být založeno na rovnoprávnosti a respektu k jedinci. Systém *hodžu* byl typický příklad tradice, která byla v rozporu s ústavou. Zatímco zastánci tradičních rodinných vztahů proti novým zákonům protestovali argumentem, že: „*korejská kultura je vysoce rozvinutá i s patrilineárním systémem, rodinné právo by se na něm tak mělo zakládat a rovnoprávnost pohlaví nemá v rodinných záležitostech místo*“, obhájci nových zákonů byli pro naprosté odstranění tradice ze společnosti jakožto neslučitelné s ústavou. Názorově mezi nimi stál proud, který považoval postupnou reformu za neúčinnější postup pro rozvinutí státu.

---

¹³Tradition and the Constitution in the Context of the Korean Family Law, str 197

¹⁴např. manželka, syn. Muž v čele rodiny byl veden jako *ponin*, tj. já.

¹⁵Law and society in Korea, str 45-46

Argument o zrušení systému hlavy rodiny podporoval i fakt, že v Japonsku byl systém *Ie* zrušen roku 1947 na základě naléhání okupační spojenecké armády.¹⁶ V Koreji, která byla značně uzavřená vůči okolnímu světu a žádný podobný nátlak nezažívala, však přes veškeré projednávání systém *hodžu* nadále zůstal aktivní součástí společnosti. Ačkoli nebyl systém svým původem korejský, tak populace, která byla zvyklá na patriarchální a patrilineární charakter společnosti, přijala tento systém za svůj bez větších překážek.¹⁷

Reformy 1977 a 1990

Jak již bylo řečeno, zákony občanského zákoníku vztahující se na oblast rodiny a dědictví byly často napadány a procházely proto pravidelnými revizemi. Ty však v důsledku měly pouze malý dopad na situaci ženy a rodinné vztahy. Až reformy v letech 1977 a 1990 se dotýkaly systému *hodžu* a oslabily pravomoci vůdce rodiny. Nově tedy mizí pravomoci vůdce rodiny rozhodovat o vstupu a odchodu jejích členů z rodiny, možnost vyloučit člena, stanovit místo bydliště rodiny, aj., nadále však zůstává kompetence svolat rodinný koncil, zažádat u soudu o prohlášení člena rodiny za nesvéprávného a další.¹⁸ Reformy reagují na změny v demografické struktuře republiky hlavně v 90. letech 20. století, kdy se zvyšuje počet rozvodů, druhých a dalších sňatků, jednočlenných domácností, ale zároveň se i snižuje počet narozených dětí a celkově ubývá populace.¹⁹

Zrušení 2005

Stoupenci konfucianismu (儒林, *jurim*) byli nejsilnější oponentskou skupinou v boji za odstranění patriarchálních tradic ze společnosti. Pod záštitou ochrany tradic usilovali po desítky let o zachování tradičního vzoru rodiny. Fakt, že tento systém původně nespadal do korejské tradice byl jimi při tom často přehlížen. Jejich myšlenkám napomáhal i fakt, že systém *hodžu* byl oficiálně zapsán v právu jako prvek korejské tradice a širší veřejnost, ale i stoupenci sami, často o původu systému nevěděli.²⁰

---

¹⁶Japonsko bylo po prohře ve 2. světové válce mezi lety 1945–52 okupováno vítěznými zeměmi

¹⁷Tradition and the Constitution in the Context of the Korean Family Law, str 198-199

¹⁸Tradition and the Constitution in the Context of the Korean Family Law, str 199

¹⁹Law and society in Korea, str 52

²⁰Vision of Postcolonial Feminist Jurisprudence in Korea: Seen from the 'Family-Head System' in Family Law, str 21

Koncem 90. let se začínají proti patrilineárnímu systému aktivizovat ženská a feministická sdružení. Ty roku 1997 přicházejí s požadavkem dědičnosti příjmení matky i otce u každého novorozence, jakožto jedním z hlavních faktorů pro uznání mateřské strany potomka. Podle korejského práva totiž spadalo dítě narozené v manželství nebo uznané otcem za vlastní bez výjimek do rodu otce, neslo jeho příjmení, a matka ani jiný člen rodiny neměli právo toto měnit.²¹

Díky rozmachu internetu v té době vznikají i další hnutí, usilující o revizi a zrušení systému vůdce rodiny. Příkladem je Občanská aliance za zrušení systému hlavy rodiny (*hodžudžepchjedžisiminmoim*), v jejíž centru operovaly rozvedené a znovu vdané ženy a ostatní matky, které osobně pocítily nerozumnost systému. Tyto ženy a jejich děti na sebe přitahovaly stále větší pozornost ze strany ženských spolků²² i běžné veřejnosti, a nakonec se staly centrem petice podané Ústavnímu soudu (*honböp čäpchanso*) a podnětem pro ženské hnutí k ustanovení zrušení systému *hodžu* za svůj hlavní cíl.

V 90. letech také mění svůj přístup Korejské národní shromáždění (*tähanmingukgukhö*) a další administrativní orgány, jako Ministerstvo spravedlnosti (*pöpmubu*), které stály do té doby mimo diskuzi nebo se vyjadřovaly ohledně zrušení systému jen velmi opatrně. Nové vládní režimy prezidentů Kim Tä-džunga a No Mu-hjõna²³ měly podporu progresivních oblastí občanské společnosti, a i vláda tak sympatizovala s feministickými cíli. V tomto kontextu vzniká r. 2001 Ministerstvo rovnosti pohlaví (*jösöngbu*)²⁴ a r. 2003 se první žena stává ministryní spravedlnosti. Jak Ministerstvo spravedlnosti, tak zákonodárci později navrhuji vymazání všech ustanovení ohledně systému *hodžu*.²⁵

Po pětiletém přezkoumávání rozhodl Ústavní soud na jaře roku 2005, že ústřední body systému *hodžu* jsou neslučitelné s 36. článkem 1. paragrafem korejské ústavy. Tento článek chrání základní lidská práva a rovnoprávnost v manželském a rodinném životě. Přesně o měsíc později vydalo Korejské národní shromáždění návrh zákona, který následně

---

²¹A Journey of Family Law Reform in Korea: Tradition, Equality, and Social Change, str 85-86

²²především *Jösöng tančche jõnhap*, *Hangukjösöngüičõnhwa* a *Hangukkadžõngpõprjulsangdamso*

²³Kim Tä-džung (김대중) byl prezidentem 1998-2002, No Mu-hjõn (노무현) 2003-2007

²⁴dnes Ministerstvo rovnosti pohlaví a rodiny

²⁵A Journey of Family Law Reform in Korea: Tradition, Equality, and Social Change, str 86-87

vešel v platnost vešel 1. ledna 2008, a odstranil v Koreji systém *hodžu*.²⁶

Nový rodinný registr

System *hodžu* registroval všechny členy rodu pod mužským vůdcem rodiny. S jeho zrušením se objevila velká očekávání ohledně nového registračního systému, avšak ihned po jeho převzetí vyvstaly nové problémy. Nový systém označuje dítě rovně za potomky jak biologického otce, tak i matky, a umožňuje volně volit rodinné příjmení jednoho z nich, ale nepovoluje žádné další druhy rodinných vazeb. V praxi tak nemůže nový nevlastní rodič bez soudního řízení po sňatku zapsat dítě zákonného partnera pod své jméno a vystupovat jako jeho zákonný zástupce. V případě sirotků je povinnost v registru uvést datum, kdy bylo dítě opuštěno, a u adoptovaných dětí se zapisují oba biologičtí i adoptivní rodiče, což u rodičů, kteří chtějí dát své dítě pryč, často vede k rozhodnutí využít nelegálních metod.²⁷

2.2 Situace ve 20. století

Kolem 50. let 20. století vedly ženy život stále tradičním způsobem, avšak pod vlivem událostí té doby, jako konec 2. světové války nebo Korejská válka, se začíná role ženy postupně měnit. Roku 1948 obdržely ženy ústavní práva, která jim měla zaručit rovné příležitosti jako mužům v získávání přístupu k veřejnému vzdělání nebo práci mimo domov.²⁸ Ačkoliv situace po Korejské válce nedávala mnohým z nich na výběr, objevují se i ženy, jež se zapojují do pracovního procesu z vlastního rozhodnutí. Až do konce r. 1959 však byly ženy právně nekompetentní. V roce 1959 byly ustanoveny nové občanské zákony, které jim dávají právo podnikat právní úkony bez souhlasu manžela a angažovat se ve správě majetku jako jemu rovná.²⁹

Podle studie „*Life and Work of Korean War Widows during the 1950s*“, zabývající se rozborem postavení žen té doby prostřednictvím analýzy dobového tisku a odrážející tak do určité míry názory společnosti, se náhledy na tento nový trend vstupu žen do pracovního

---

²⁶Vision of Postcolonial Feminist Jurisprudence in Korea: Seen from the ‘Family-Head System’ in Family Law, str 13

²⁷http://english.hani.co.kr/arti/english_edition/e_national/276710.html

²⁸<http://keia.org/publication/korean-women-you-have-come-long-way>

²⁹Life and Work of Korean War Widows during the 1950s, str 91

procesu různily. Mezi veřejností existovaly tři hlavní pozitivní názory na tuto situaci. Jednak to byl názor, který považoval vstup žen do ekonomiky za přirozený vývoj a souhlasil se snahami o snížení rozdílů mezi pohlavími. Druhý proud viděl vstup žen do pracovního procesu jako prostředek k dosažení jejich vlastní spokojenosti. Poslední názor zněl, že ženská participace na ekonomice a v sociálním prostředí byla nutností pro úspěšnou rekonstrukci a revitalizaci korejské společnosti zasažené válkou. Na druhou stranu, zastánci tradice vnímali ženskou účast v pracovním procesu jako fenomén, který ohrožuje fungování rodiny a vrhá hanbu na muže jako neschopného zajistit potřeby rodiny.³⁰

V 80. letech se zvyšuje zájem o demokracii, a společně s příchodem období ekonomické prosperity se zvyšuje pod mezinárodním vlivem i zájem o postavení ženy. Konfuciánská myšlenka *moudré matky a dobré manželky* (賢母良妻, *hjönmojangčchö*) stále existovala, byla však nově konfrontována se západními vlivy a s industrializací. Identita a role žen se rychle mění, aby odpovídala novým standardům a potřebám. Vznikají pojmy jako kariérní žena (*čigöp jösöng*), a od 70. let se výrazně zvedá u žen zájem o vysokoškolské vzdělání jako prostředku k získání lepšího sociálního postavení skrze lepší zaměstnání nebo i dosažení výhodnějšího sňatku.³¹ Od 80. let se též objevuje pojem vzdělávající matka (*kjojuk ömma*) označující matku aktivně se angažující v rámci trendu společnosti v tlaku na své potomky v posunu vzhůru v hierarchii vzdělání. Ženy se tedy tou dobou začínají starat o vzdělání další generace a tento trend se v korejské rodině udržel dodnes.³²

Roku 1963 proběhla první národní ženská konference, na které navrhla Korejská národní rada žen (*hanguk jösöng tančche hjöpüihö*)³³ vytvoření organizace věnující se výhradně ženám. Tuto myšlenku podpořil i tehdejší vládní orgán, jenž měl ženskou sociální politiku na starosti, a roku 1981 byl jako platforma pro kampaň tehdejší vítězné volební strany vybrán a o rok později založen Korejský ženský rozvojový institut (*hanguk jösöng čöngčchäk jönguwon*, dále KWDI³⁴). Ten v začátcích zkoumal ženské otázky, poskytoval vzdělání a vytvářel síť mezi organizacemi, zaměřenými na ženy. Dnes je významnou státní institucí vytvářející, publikující a formulující strategické plány pro ženy. Institut později hrál zásadní roli i ve vzniku zákona o podpoře rodin s jedním rodičem

---

³⁰Life and Work of Korean War Widows during the 1950s, str 90-95

³¹Korean Confucianism: Tradition and Modernity, str 109-110

³²<http://keia.org/publication/korean-women-you-have-come-long-way>

³³fungující od r. 1959 až dodnes, usiluje o vytvoření rovných podmínek bez ohledu na pohlaví

³⁴mezinárodní zkratka pro anglický název Korean Women's Development Institute

(*hanbumogadžokdžiwonbŏp*).³⁵

2.3 Současnost

Rychlá industrializace a urbanizace v 80. letech byly faktory, jež přinutily korejskou společnost radikálně přehodnotit tradiční ženské hodnoty spojené s konfucianismem. Nebyly nadále jen vnitřními ochránkyněmi rodiny, jak to určovala tradice, ale staly se aktivními činiteli v procesu ekonomického rozvoje či zavádění sociálních změn. Demokracie, svoboda a soukromí jsou dnes oficiální ideologií ve většině institucí a na většině pracovišť. Míra zaměstnanosti u žen též od té doby vzrůstá, a to hlavně z důvodů nárůstu pracovních možností, přístupných ženám, zvýšení počtu žen se zájmem o profesionální kariéru a shovívavějšímu přístupu společnosti k pracujícím ženám, odmítajícím klasický postoj, že žena by měla zůstat doma.

I přes nárůst počtu pracovních pozic přístupných ženám a ústupu tradičních hodnot, v porovnání s muži jsou ženy dnes na pracovišti stále v nevýhodné pozici. V 70. letech vydělávaly ženy v průměru pouze 42 % z platu muže a od té doby se toto číslo do roku 2002 zvedlo na 63 %. Oficiální odůvodnění zaměstnavatelů pro tento rozdíl je odlišné (nejčastěji však rozdíl ve vzdělání či zkušenostech), ve skutečnosti jím však zůstává diskriminace na základě pohlaví. Tuto skutečnost v Koreji dotváří i fakt, že většina vyšších pozic v zaměstnání se uděluje na základě osobních konexí, nikoli kvalifikace, a převaha mužů na těchto pozicích činí pro ženy téměř nemožné těchto pozic dosáhnout. Podle výsledků online ankety z korejského webového portálu pracovních příležitostí, 57,5 % z 573 dotázaných zaměstnankyň čelilo diskriminaci při hledání práce, 80 % v době okolo možného povýšení a 50 % se vyjádřilo, že existuje neviditelná hranice, od které žena nemůže být již dále povýšena, ačkoli muž v její situaci tuto možnost má. Podle statistik OECD³⁶ v dokumentu „*Families are changing*“ z r. 2011, méně než 10 % pracovních míst v oblasti řízení je obsazeno ženami, a i na těchto postech vydělávají zhruba jen 60 % toho, co muži na podobných pozicích. Dle studie předložené roku 2005 na Světovém ekonomickém fóru se Korea umístila na 54. místě z 58 asijských zemí postupně posilujících postavení žen, a na

---

³⁵Korea's Support Policies for Single-parent Families, str 56-58

³⁶OECD je mezinárodní zkratka pro Organisation for Economic Co-operation and Development

55. místě v kategorii pracovních příležitostí jim poskytovaných. Podle OECD v letech od r. 1996 do r. 2008 vykazuje Korea nejnižší změnu ve snížení rozdílů výdělků mezi pohlavími mezi členskými státy organizace.^{37 38}

Dopad na změnu v chování žen jak na trhu práce, tak ve společnosti má změna úrovně vzdělanosti. Statistiky OECD ukazují na fakt, že v porovnání skupiny mladších žen ve věku 25-34 let a starších žen mezi 45-54 roky, o 40 % více žen z prvně zmíněné skupiny dokončilo terciární vzdělání, což dokazuje vzrůstající vzdělanost u žen. Ženy též častěji studují humanitní obory než strojírenství, stavebnictví či výrobu.³⁹

Jedním z nejčastějších důvodů odmítnutí ženy na nabízenou pracovní pozici bývá mateřství. V korejské domácnosti je žena až na výjimky stále výhradní postavou v domácnosti a ve výchově dětí. Pokud se přesto rozhodne docházet do zaměstnání, její povinnosti jsou výrazně obsáhlejší než u muže. Tato skutečnost bývá často využívána zaměstnavateli jako odůvodnění pro zamítnutí žádosti o práci. Vláda na tuto situaci reagovala vydáním několika zákonů, které jsou ovšem zaměstnavatelem běžně obcházeny a nedodržovány bez jakýchkoliv sankcí. Tyto zákony pomáhají korejské vládě nastolit představu, že Korea se směřuje k rovnoprávnosti na pracovišti vyšším tempem, než je tomu ve skutečnosti. Korejské ženy též mnohem častěji než jejich mužské protějšky pracují na jiný než hlavní úvazek.⁴⁰

Při pohledu na dnešní situaci žen ve společnosti a rodině lze též sledovat postupné upouštění od tradic. Vdané dcery jsou dnes stále považovány za členky své původní biologické rodiny, oba manželé se dnes podílejí společně na chodu domácnosti. Manželé jsou si dnes ve svazku též mnohem důvěrnější a vdané ženy mají nárok na své soukromí. Váha konfuciánské tradice patriarchy, partilineárního systému a vztahů *orjun* úplně nebo téměř úplně vymizela. Pod vlivem post-industrializace a díky nástupu tzv. digitální doby⁴¹, je dnešní mladá generace mnohem lépe vzdělaná než předcházející generace. Korejská tradiční identita se dnes ve společnosti prolíná se západními vlivy. Veřejný i právní status žen se rychle zlepšil, což jim dává více možností přemýšlet nad směrem jejich života, a ženy

---

³⁷<http://keia.org/publication/korean-women-you-have-come-long-way>

³⁸Families are changing, str 31-34

³⁹Families are changing, str 31

⁴⁰<http://keia.org/publication/korean-women-you-have-come-long-way>

⁴¹začala s rozšířením internetu zhruba v době 80. let 20. století

dnes hledají způsob, jak tuto novou identitu smysluplně využít.⁴²

2.3.1 Feminismus v Koreji

Na rozdíl od situace v západním světě, kde se ženy v historii často začaly aktivizovat ve snaze získat volební právo, v Koreji k tomu poprvé došlo pod vlivem nacionalismu prostřednictvím hnutí národního osvobození v době okupace Koreje Japonskem. Některé spolky zabývající se ženskou otázkou vznikaly už v době před 2. světovou válkou a po roce 1945, ale sdružení skutečně se zabývající situací žen se objevují až od poloviny 80. let. Oproti západním hnutím, kde ženská otázka řešila hlavně zrovnoprávnění, korejská hnutí v druhé polovině 20. století se soustředila především na ženskou účast na pracovním procesu a nesnažila se vydělit z demokratického hnutí té doby, naopak dávala otázkám demokracie a nacionalismu přednost před zdůrazňováním své samostatnosti a nezávislosti. V 90. letech si progresivní ženská hnutí uvědomila, že dosažení ženských zájmů a rovnosti lze dosáhnout pouze snahami o docílení nezávislosti žen a korejská hnutí se přiblížila své současné podobě. Významným historickým mezníkem byl též roku 1977, který přinesl vznik prvního oddělení ženských studií (*hangukjösöngjōnguwon*)⁴³ pod Ženskou univerzitou *Ihwa* (*ihwajōdzadāhakgjo*).⁴⁴

Dnes se v Koreji rozdělují feministická hnutí na dva proudy: radikální a reformistický, a ačkoliv v západních kulturách se tyto proudy často nazývají stejně, korejské se od nich odlišují svou náplní. Reformistická hnutí mají v Koreji větší zastoupení a jejich cílem je především pomoci lobování, ovlivňování rozhodovacích orgánů a přípravu právních předpisů dosáhnout změn v postavení a roli žen ve společnosti. V Koreji jsou příkladem Křesťanská asociace mladých žen (*hangukYWCAjōnhaphō*), Korejské centrum pro rodinné právo (*hangukkadzōngbōprjulsangdamso*) nebo Korejská federace klubů matek v domácnosti (*tāhančubukchüllōbjōnhaphō*).

Autorka „*Women's Status in South Korea: Tradition and Change*” se domnívá, že název radikálního proudu je buď odvozen z kontextu korejské společnosti, která je konzervativnější a více utiskovatelská než společnosti v západních kulturách, nebo referuje

---

⁴²Korean Confucianism: Tradition and Modernity, str 114

⁴³ten se následně stal dějištěm vzniku zásadních feministických teorií a centrem aktivismu

⁴⁴Practicing Feminism in South Korea: The Issue of Sexual violence and the Women's Movement, str 263-264

na způsob, jakým členové tohoto proudu bojují za naplnění svých plánů, tj. demonstracemi, protestními pochody či stávkami. Většina skupin tohoto proudu vznikla jako opozice proti reformistickým skupinám v 80. letech a jejich cíle zahrnují širokou škálu změn v oblasti lidských práv. Příkladem radikálních feministických skupin jsou Korejská ženská horká linka (*hangukjösöngüičönhwa*) a Ženské zprávy (*jösöngsinmun*).

Kromě základní klasifikace skupin byli stoupenci feminismu rozdělení i sociálním a marxistickým pohledem. Sociální feministé se soustředí na otázky patriarchy a genderových rolí ve společnosti, zatímco marxistický proud se zajímá o třídní boj za práva žen z především nižších sociálních okruhů a venkovských oblastí. Tyto dva proudy se sdružily a vytvořily Alternativní kulturní a výzkumné centrum pro korejská ženská studia^{45, 46}.

---

⁴⁵Alternative Culture and Research Center for Korean Women's Studies

⁴⁶Women's Status in South Korea: Tradition and Change, str 1141-1152

3. Korejská rodina a její proměny od vzniku státu

Stejně jako postavení ženy, také samotný model korejské rodiny si pod modernizačními a industrializačními vlivy prošel v průběhu existence korejského státu četnými změnami. Rodina se z tradičních rodových spolků mění na formu odpovídající dobovým světovým požadavkům, tedy přizpůsobuje se novým trendům v rodinném životě, které do doby rychlé modernizace nebyly v Koreji běžné. Novými trendy jsou například rozvody, uzavření druhých a dalších sňatků, nárůst počtu samostatně žijících občanů a jiné. Takové rychlé změny v sociální struktuře státu pak s sebou samozřejmě přináší problémy, vycházející ze střetů starého a nového.⁴⁷

3.1 Původní model rodiny

O tradičním vzoru rodiny lze v Koreji mluvit zhruba do 60. let 20. století, avšak nejde zde o model, který by vznikl se založením státu, naopak ho lze řadit do prvků, které si korejská společnost s sebou přinesla z dob před svým vytvořením. Tento model byl silně silně ovlivněn tradicí a fungoval na konfuciánských principech: korejské rodinné hierarchie byly původně definovány konfuciánskou organizací vztahů, která zdůrazňovala patriarchální autoritu. Muž projevoval autoritu a laskavost své ženě za věrnost a lásku, a ukazoval vedení a ochranu dětem za oddanost, respekt a poslušnost. Neopomenutelným prvkem konfuciánské tradice byla též filiální oddanost (孝道, *hjodo*), tedy koncept, který zdůrazňuje důležitost věku ve společnosti, vyžaduje naprostý respekt a oddanost rodičům a svým předchůdcům.⁴⁸ Prakticky se to projevovalo například tak, že v době kolem vzniku republiky byl běžnou praxí smluvený sňatek, který organizovali rodiče či výjimečně prarodiče, a to bez nutnosti souhlasu ze strany dětí nebo i dokonce bez jejich předchozího osobního setkání. Tato praxe funguje v Koreji v menší míře dodnes, avšak na svobodný výběr partnera už není nadále přezíravě nahlíženo jako v minulosti.⁴⁹

Orientace na rodinu je typickým znakem korejské společnosti. Členové jsou si

---

⁴⁷Recent Changes in Korean Family Life Patterns, str 219-222

⁴⁸<https://culturalatlas.sbs.com.au/south-korean-culture/south-korean-culture-family#south-korean-culture-family>

⁴⁹<http://asiasociety.org/education/value-and-meaning-korean-family>

navzájem loajální a oddaní udržování rodinného svazku, což je jedna z charakteristik kolektivistických společností. V některých sociálních kruzích, především na venkově a v místech, kde zůstává silný vliv tradičních hodnot, může být rodina natolik definující, že lze mluvit o tzv. kolektivní tváři, což znamená, že individuální akt může mít dopad na způsob, jakým je vnímána celá rodina svým okolím. I tato charakteristika byla nejsilnější v době před industrializací Koreje. Typická rodina v té době se skládala z mnoha členů a generací, žijících pospolu a vedených jedním mužským představitelem. Společnost té doby ještě neprošla obdobím urbanizace a velká část společnosti tak byla rurální, což poskytovalo potřebné zázemí pro život v komunitě.⁵⁰

Především rozvod a opakovaný sňatek byly společností považovány za znak problematické rodiny, její rozpad a osobní tragédii, a vzhledem k tomu, že tyto počiny měly negativní dopad nejen na přímo zúčastněné, ale i celou širší rodinu, míra rozvodovosti v té době byla velmi nízká.⁵¹ Jak píše Gyesook Yoo: „*manželství mělo vznikat zásadně na základě legálního heterosexuálního sňatku, který byl uskutečněn pouze jednou za život, vyprodukoval potomky a zanikal výhradně smrtí jednoho z manželů.*”⁵² Tento idealizovaný vzor rodiny sám o sobě nedával prostor pro možnost rozvedení manželství, ale podle Claire Lee studie z posledních let též ukazují na to, že v 50. letech velká část sezdaných nevěděla o existenci sňatkových certifikátů a nutnosti legalizace sňatku oficiální cestou. V případě snahy o rozvod pak manželky z takovýchto nelegálních sňatků přicházely kvůli nadřazenosti muže v rodině o bydlení, majetek i děti, a to bez možnosti se odvolat. Vláda tak měla v rurální Koreji pouze omezenou moc a dosah, a vládla zde spíše tradice.⁵³

Starý model korejské rodiny se stal předmětem diskuze ihned po odchodu japonské okupační vlády, jednak kvůli jeho zastaralému charakteru, ale především v reakci na plány vlády přeměnit korejskou společnost na moderní a industriální. Občanský zákoník, platný od roku 1960, tyto snahy podpořil zmenšením pravomocí hlavy rodiny a posílením vztahu mezi manžely, nejvýraznější změny s sebou však přináší až začátek industrializace na počátku 60. let.⁵⁴

---

⁵⁰<https://culturalatlas.sbs.com.au/south-korean-culture/south-korean-culture-family#south-korean-culture-family>

⁵¹V roce 1950 se rozvádělo 0,2% z 1000 osob, v roce 2000 vzrostlo toto číslo 13-krát na 2,6%.

⁵²Changing Views on Family Diversity in Urban Korea, str 59

⁵³<http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20160617000753>

⁵⁴<http://family.jrank.org/pages/1021/Korea-Contemporary-Korean-Families.html>

3.1.1 Familismus

Výrazem, jež nelze opomenout při snaze pochopit korejský vztah k instituci rodiny, je tzv. familismus. Výkladový slovník výraz vysvětluje jako: „*sociální vzorec, v němž rodina zaujímá nadřazenou pozici nad zájmy jednotlivce.*”⁵⁵ V korejském prostředí existoval familismus už zhruba od doby příchodu konfucianismu, avšak jako další aspekty tradiční společnosti, i tato norma se mění pod vlivem modernizace. Vědci dnes rozlišují různé formy korejského familismu, základní dělení je však na tradiční familismus a moderní familismus.

Tradiční familismus vycházel převážně z konfuciánských hodnot, podporoval nadřazenou roli vůdce rodiny, respekt ke starším, pokračování patrilinéární rodiny, do rodiny řadil i zesnulé předchůdce. Korejská rodina často čítala velké množství členů, kteří si navzájem pomáhali a sdíleli své zdroje. Tradiční verze sociálního vzorce viděla rodinu jako celek, do kterého spadali nejen blízcí a vzdálení pokrevní příbuzní, ale i další rodinné celky a komunity v blízkosti jedné domácnosti, a okrajově skrze konfuciánské učení i stát. Familismus sloužil i jako nástroj k řešení sporů a člověk byl vždy v první řadě vnímán jako člen rodiny, nikoli jedinec.

Familismus se začal proměňovat v 60. a 70. letech pod vlivem industrializace a přeměny rodiny na nukleární. Moderní verze už jasně odděluje zájmy sociálního okolí a úzké rodiny, tak jak je chápána dnes zákonem. Loajalita je stále dáována i vzdálenému příbuzenstvu, avšak zájmy společnosti či komunity nejsou nadále zdůrazňovány. Moderní familismus má tři hlavní rysy, a to: prioritou rodinných zájmů, dominance ekonomických zájmů v příbuzenských vztazích a výjimečnost rodinných vztahů.⁵⁶

Spíše než pro jeho historické aspekty je dnes familismus zkoumán ve spojení s dnešními trendy úbytku rodinného života, tj. s problémy jako zvýšená rozvodovost, nízká porodnost, zvyšující se věk pro uzavření sňatku a jiné. Socio-ekonomové v tomto trendu vidí například důvod pro vysoké ceny vzdělávání v Koreji nebo nekompatibilitu práce a rodiny. Korea je typickým příkladem země, kde působí tradice v rodinném životě nesoulad se socio-

---

⁵⁵<https://www.merriam-webster.com/dictionary/familism>

⁵⁶ THE TRANSFORMATION OF FAMILISM IN MODERN KOREAN SOCIETY: FROM COOPERATION TO COMPETITION, str 411-414

ekonomickým vývojem.⁵⁷

3.2 Vliv modernizace a zahraničních vlivů na přeměnu rodiny

Současný koncept korejské rodiny se začíná rodit v 60. letech 20. století. Konec druhé světové války r. 1945 a Korejské války r. 1953, společně s faktem, že Korejská republika byla teprve v počátcích své existence, měly v období 50. let za důsledek období nestability, ekonomických a sociálních problémů. Situace se začíná zlepšovat od doby kolem počátku 60. let, kdy země též přechází do období rychlé industrializace a korejská ekonomie začíná během krátké doby vzkvétat. Industrializace se stává hlavním cílem vlády a společnost je postupně nucena se tomu přizpůsobit.

Jedním z prvních projevů industrializace a počínající modernizace ve společnosti je právě urbanizace. Městský život se stává populárnějším a dostupnějším díky nárůstu pracovních možností z důvodu koncentrace výroby do měst a jejich okolí, a s tím spojenou výstavbou obytných prostor v blízkosti pracovišť. Klasický vzor několikagenerační, rozvětvené rodiny se pomalu stává zastaralým, jelikož městský život je finančně náročnější a zachování klasické formy rodiny by bylo příliš ekonomicky obtížné. Členové rodiny v produktivním věku odchází do měst za příležitostmi, zatímco starší generace zůstává v původních rodinných obydlích, často finančně podporována pracujícím příbuzenstvem. Tento model lze v korejské společnosti sledovat dodnes, a v době kdy se objevuje se nejčastěji pozorovatelnou rodinnou formou stává nukleární rodina.⁵⁸

Součástí modernizace společnosti je i westernizace, tedy proces přejímání prvků západní kultury. V Koreji se poprvé objevuje koncem 19. století, avšak až s příchodem industrializace se začíná více projevovat a zasahovat do života společnosti. Na westernizaci bylo nahlíženo v negativním kontextu, jako na prvek, který by mohl ohrozit korejskou identitu, silně se opírající o tradici. Díky westernizaci se v Koreji začíná objevovat individualismus a hedonismus, tedy principy zdánlivě neslučitelné s tradiční korejskou myšlenkou upřednostňování spirituality nad materialismem a zájmy celku nad zájmy jedince. V rodinách začíná kvůli těmto principům docházet k nesouladu rodinných ideálů mezi starší

---

⁵⁷Korea's Strong Familism and Lowest-Low Fertility, str 30-33

⁵⁸<http://family.jrank.org/pages/1021/Korea-Contemporary-Korean-Families.html>

generací a generacemi vychovanou pod vlivem modernizace. Mladší generace je ovlivněna západními trendy a začíná se odklánět od tradičních hodnot jako byla filiální zbožnost a naprostá podřízenost starším.⁵⁹

Mezi změny v rodinné struktuře, iniciované modernizací od 60. let, patří např. zvýšení průměrného věku pro uzavření sňatku, snížení počtu legálně uzavřených svazků nebo snížení porodnosti, a všechny tyto přeměny jsou fenomény, jež lze jen obtížně najít v tradičním konceptu rodiny. V různých formách můžeme v dnešní společnosti sledovat transformace jako jsou přechod od patriarchální struktury na hierarchální, vznik rodiny se dvěma pracujícími partnery, nárůst počtu víkendových párů, aj. Všechny tyto změny měly drastický vliv na tradiční koncept rodinných hodnot a sexuálního vědomí, který měl dále za následek oslabování solidarity mezi generacemi, vznik individualismu nebo vznik nových pohledů na téma rovnost pohlaví v rodině.⁶⁰

3.3 Změny ve formaci rodin, struktuře domácnosti a balanci práce a života ve 21. století

V pozdních 90. letech sehrála významnou roli v přeměně rodin asijská ekonomická krize. Rodina se postupně zužuje již pod vlivem modernizace a nukleární rodina začíná být převládající formou, avšak před příchodem krize bylo stále běžné, že rodina měla tři a více potomků. To se ale mění, a jak ukazují výzkumy OECD, v době krize nastává velký úpadek v porodnosti a jediný potomek na domácnost se stává preferovaným počtem. Kromě zvýšení celkové ekonomické zátěže více dětmi je důvod takový, že jedním z hlavních cílů korejských rodičů ve výchově je zajistit potomkům vzdělání, a to ideálně takové, které převyšuje jejich vlastní. Krize výdaje za vzdělání prudce navyšuje a to zůstává i po jejím překonání ekonomicky zatěžující. Úpadek v porodnosti zůstává v Koreji aktuální až do roku 2005, kdy se situace zvolna obrací a porodnost začíná vzrůstat. Přesto ještě v roce 2009 byl průměrný počet dětí na ženu 1,15, což staví Koreu lehce pod průměr OECD. V prvním desetiletí 21. století byl průměrný počet osob v korejské domácnosti 2,97, což je ve světovém měřítku sice nadprůměrné číslo, avšak důvod pro toto je stále relativně vysoký počet vícegeneračních

---

⁵⁹Cultural identity and cultural policy in South Korea, str 39-40

⁶⁰A study on the changes in the korean family and the role and status of females, str 4

domácností. Za snížení porodnosti může i fakt, že ekonomická krize mění míru zaměstnanosti u žen, které se spíše zapojují do pracovního procesu než zůstávají v domácnosti. Průměrný věk prvorodiček i počet bezdětných domácností se v důsledku zvedá, protože domácnosti mají tendenci odkládat první početí.⁶¹

Věk pro uzavření sňatku se v Koreji stále zvyšuje, ale i přes nově se objevující trendy v partnerském životě zůstává sňatkovost v Koreji vysoká v porovnání s ostatními zeměmi OECD. V rámci korejských vnitřních statistik byla v roce 2017 hrubá míra sňatkovosti (počet sňatků na 1000 osob) jen 5,2, což je nejnižší číslo od roku 1970.⁶²

V roce 1999 byl průměrný věk pro vstup do manželství u žen 26,3 let a u mužů 29,1. Roku 2017 už je to pro první manželství 32,9 let u muže a 30,2 u žen.⁶³ Partneri se rozhodují pro odložení sňatku především z důvodu dokončení vzdělání, ekonomické zátěže, nezájmu o instituci manželství, odborné kariéry, a jiných.⁶⁴

V míře rozvodovosti je Korea v průměru zemí OECD stále pod středními hodnotami. Podle korejského statistického úřadu byla roku 2017 hrubá rozvodová míra na 2,1, což značí nejnižší rozvodovost od roku 1997.⁶⁵ Vzrůstá počet druhých a dalších sňatků. Více než 50 % osob, které byly jednou rozvedeny, vstupuje později znovu do manželství.⁶⁶

Výhledově, do roku 2025-2030, lze podle OECD očekávat v Koreji 37-72% nárůst počtu bezdětných párů a v celkovém počtu již existujících párů s dětmi se neočekává výrazné snížení.⁶⁷

---

⁶¹Families are changing, str 19-21

⁶²<http://kostat.go.kr/portal/eng/pressReleases/8/11/index.board>

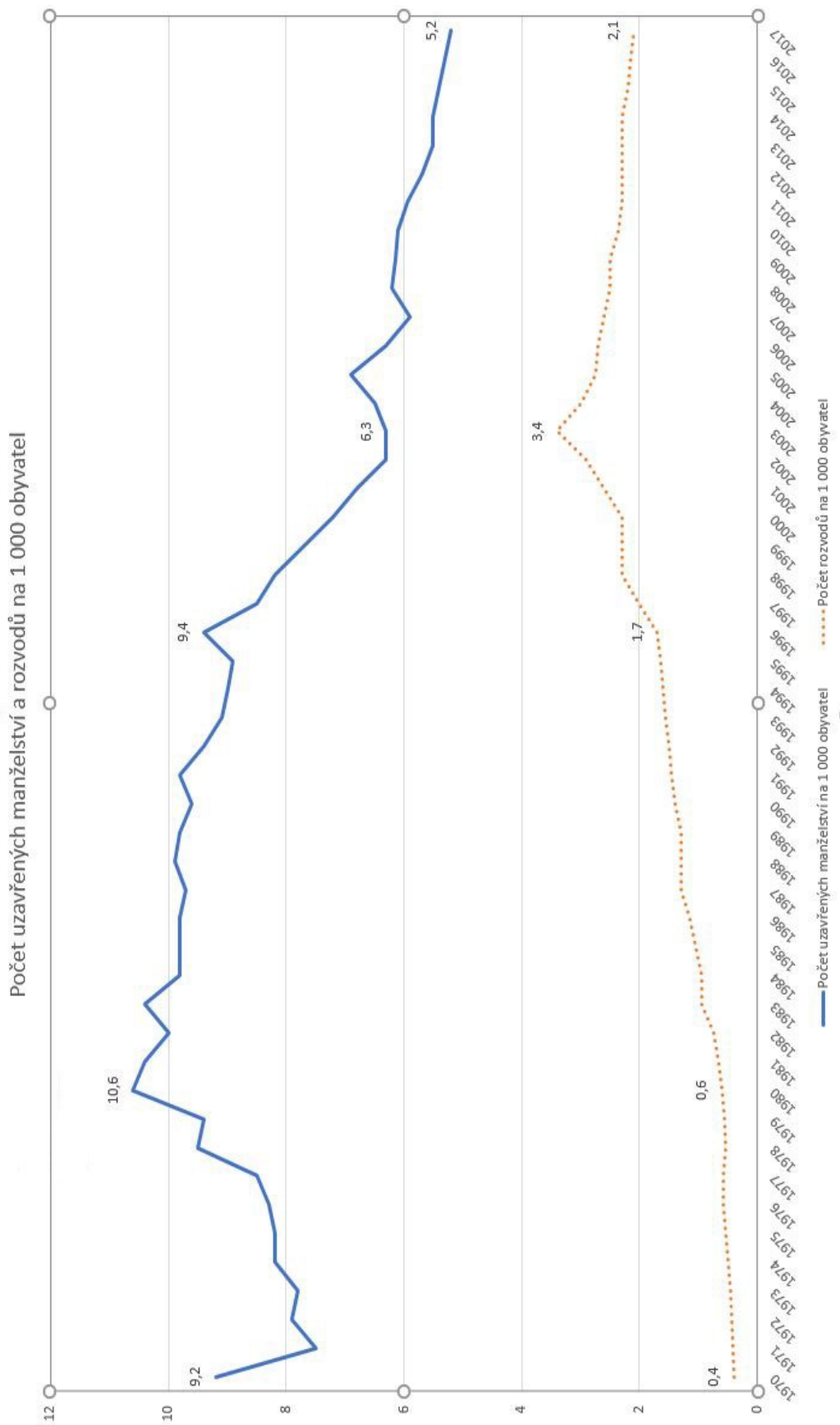
⁶³<http://kostat.go.kr/portal/eng/pressReleases/8/11/index.board>

⁶⁴Korean Confucianism: Tradition and Modernity, str 113

⁶⁵<http://kostat.go.kr/portal/eng/pressReleases/8/11/index.board>

⁶⁶Families are changing, str 25

⁶⁷Families are changing, str 29

Graf 1: Hrubá sňatkovost a rozvodovost v Koreji

4. Život a problémy svobodných matek v Jižní Koreji

4.1 Vznik problematiky svobodných matek

Svobodné matky (*mihonmo*) se neobjevují v korejské společnosti ihned po vzniku státu. Ve větší míře jsou viditelné v korejské společnosti až v průběhu 21. století. V prvních desetiletích po vzniku státu byly možnosti žen velmi omezené a tradiční forma rodiny vylučovala roli matky jako zajišťovatelky rodu⁶⁸. V té době byly ženy bez manžela převážně válečné vdovy, sexuální otrokyně, prostitutky, a také ženy, jež z nějakého důvodu uprchly z domova. Co se týká nevdaných matek, většina jejich potomků byla pomocí fungujícího vládního programu adopce odeslána do zahraničí a informace o existenci takového procesu a příslušnosti k biologické matce byly často zničeny. Pokud existovaly ženy, které své potomky vychovávaly bez pomoci muže a rodiny (*jangjukmihonmo*)⁶⁹, prováděly to v tajnosti a ústraní, avšak o jejich existenci lze pouze spekulovat. Nejpočetnější skupinou žen samoživitelek byly v té době⁷⁰ vdovy, jež také byly jedinou skupinou matek samoživitelek, které se dostalo pomoci od státu.

Neprovdané matky se začínají v Koreji ve větší míře objevovat až v 90. letech 20. století a existence s nimi spjaté problematiky se tak tou dobou začíná dostávat do povědomí veřejnosti. O svobodné matky se začíná poprvé zajímat i stát, který se do této doby nechal ovlivňovat ostrakizací těchto žen společností. Stát také z tohoto důvodu přehlížel aspekty této problematiky, třebaže vyžadovaly jeho zásah. Vysoká míra mezinárodní adopce korejských dětí do zahraničí a mizivé množství matek, které si nechávaly do této doby dítě ve své péči, byla dalším důvodem, proč stát dříve nezvažoval vytvoření sociální politiky zaměřené na pomoc svobodným matkám s dětmi.⁷¹ I přes snížení míry sociální předpojatosti a zavedení oficiální státní podpory, většina matek se při rozhodnutí vychovávat svého potomka jako svobodná matka dnes dostává do ekonomických potíží a naprosto každá matka musí čelit diskriminaci ze strany společnosti, pokud se společnost dozví o jejím statusu svobodné matky. S diskriminací se setkávají ve společnosti i rozvedené matky a vdovy, ale

---

⁶⁸žena nemohla stát legálně v čele rodiny až do zrušení systému *hodžu* r. 2008

⁶⁹양육미혼모, *jangjukmihonmo* = svobodná matka vychovávající své dítě

⁷⁰v době asi 50.-90. let 20. století

⁷¹*Jangjukmihonmo čiwŏn pokčisŏpisŭ kāsŏnpangan*, str 1-2

jelikož si tyto ženy prošly manželstvím, je tato diskriminace menší.⁷²

Dnešní možnosti získání podpory ze strany státu jsou zcela nedostačující a matka musí žít víceméně na hranici chudoby, aby se jí dostalo pomoci skrze státní sociální politiku.⁷³

4.2 Statistiky a výzkumy spjaté se svobodnými matkami

První výzkumy věnované tomuto tématu proběhly v 70. letech 20. století, avšak jejich cílem bylo přinést hledáním důvodů vzniku problematiky řešení, jak této situaci předcházet, ne jak řešit stávající problémy. Studie se snažily porozumět nevdaným matkám pohledem na jejich omezenou úroveň vzdělanosti, chudobu a nedostatek pozornosti v dětství a zanedbanou sexuální výchovou.⁷⁴ Autoři publikace „*Societal and Social Service Experiences of Unwed Korean Mothers Who Rear Their Children*” též varují, že i na dnešní odbornou literaturu musí být nahlíženo opatrně z důvodu omezenosti použitých metod. Příkladem toho je způsob shromažďování dat. Sběr dat je ve většině případů omezen na ženy, které z důvodu náhlé změny životní situace nedokončily základní školní vzdělání nebo nezletilé matky, které utekly z domova. Nedostatečné je též množství dat shromažďovaných v dlouhodobějších časových intervalech, mapujících mnohaleté zkušenosti matek s výchovou. Většina studií vychází ze zkušeností matek, přebývajících v době studie na určitou dobu ve státních pomocných zařízeních (*mihonmosisöl*). Většinou se též jedná o ženy nižšího věku s mladšími dětmi.⁷⁵ Kromě matek zapojených do výzkumů žije v Koreji i nemalé množství svobodných matek, které v době porodu a výchovy dítěte využívají téměř výhradně pomoci přátel či rodiny a neobrací se na státní podpůrná zařízení a stát tak o jejich existenci ani neví. Výzkumů zapojujících matky žijící ve společnosti je velmi malé množství.⁷⁶

Státní statistiky ukazují, že v Koreji se roku 2017 nacházelo 25 000 svobodných matek, avšak proti tomuto číslu se vyslovily nevládní organizace, které právě zdůrazňují, že

---

⁷²Jangjukmihonmo čiwön pokčisöpisü käsönpangan, str 2

⁷³Mihonmoüi jangjuk mičch čalipsiltchäčosa, str 285

⁷⁴Jangjukmihonmo čiwön pokčisöpisü käsönpangan, str 4

⁷⁵Societal and Social Service Experiences of Unwed Korean Mothers Who Rear Their Children, str 55-56

⁷⁶Jangjukmihonmo čiwön pokčisöpisü käsönpangan, str 3-4

v Koreji žije velké množství matek, které se procesu registrace⁷⁷ svých dětí vyhýbají ze strachu z diskriminace vůči sobě i potomkovi.⁷⁸ V porovnání s číslem 13 000 z roku 2013 se však jedná o vysoké číslo, které naznačuje vzrůstající tendenci v počtu korejských nevdaných matek.⁷⁹

Diskriminace nevdaných matek je zřejmá i z čísel ze sčítání lidu, jež udávají pro rok 2005 počet 133 234 domácností vedených jedním rodičem, avšak nevdané matky v tomto nejsou zahrnuty, protože při udání rodinného stavu *svobodná* odpadá ženě automaticky možnost zanést do sčítání informace o existenci a počtu potomků.⁸⁰ Číslo dětí narozených v Koreji nevdaným ženám se odhaduje na 6-10 tisíc ročně, avšak přesná čísla jsou též neznámá.⁸¹

Procento dětí, které se narodí svobodným ženám nedosahovalo v roce 1980 ani 1 % z celkového počtu v Koreji toho roku narozených miminek, a při opětovném výzkumu v roce 2009 se pohybovalo toto procento okolo 2 %, což klade Koreu v obou případech na poslední místo v žebříčku dětí narozených svobodným matkám mezi zeměmi OECD. V porovnání výsledků obou měření jde však o výrazný nárůst.⁸²

Při pohledu na data⁸³ rozdělující nevdané matky do několika věkových skupin, největší zastoupení mají mezi svobodnými matkami v korejské společnosti ženy ve věku 20-24 let. Roku 2009 to bylo podle dat sebraných z několika výzkumů 31,6 % žen z celkového množství dotázaných.

---

⁷⁷narozdíl od České republiky, novorozenci nejsou automaticky registrováni při narození, ale rodiče je musí ve státě stanovené době nahlásit příslušnému orgánu

⁷⁸<https://www.aljazeera.com/indepth/features/stigma-single-mother-south-korea-180226144516720.html>

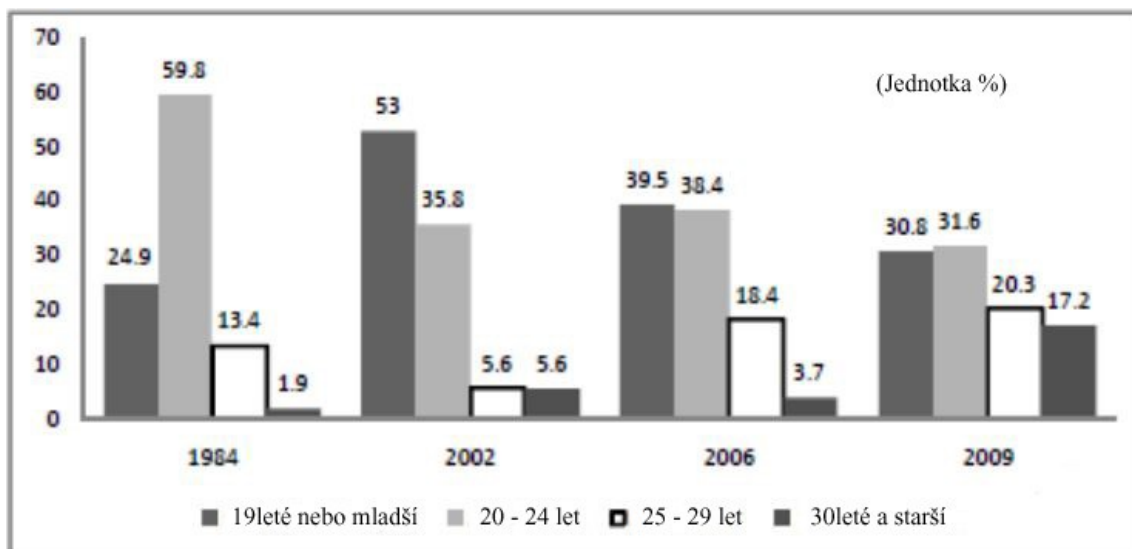
⁷⁹Social Support and Maternal-Fetal Attachment in Unmarried Pregnant Women in Korea: Does Self-Esteem Play a Mediating Role?, str 131

⁸⁰Societal and Social Service Experiences of Unwed Korean Mothers Who Rear Their Children, str 57

⁸¹Mihonmoüi jangjuk mičch čalipsiltchäčosa, str 283

⁸²Families are changing, str 27

⁸³Viz. Graf 2

Graf 2: Procentuální rozdělení svobodných matek podle věku v r. 1984, 2002, 2006, 2009

Jiná data z roku 2008, která zdroj převzal z Ministerstva rovnosti pohlaví a rodiny (*jösöngkadžokbu*) ukazují procentuální rozdělení matek přebývajících v jim určených státních zařízeních. I zde tvoří nejpočetnější skupinu matky ve věku 20-24 let. Tvoří 37 % obyvaterek zařízení a na druhém místě je následují neprovdané matky ve věku do 19 let věku s 26 %.⁸⁴

4.3 Matky samoživitelky ve 20. století

Po vzniku Korejské republiky bylo třeba přetvořit či zcela vybudovat části státní struktury, a jednou takovou částí byla i sociální struktura. Změny té doby měly za následek nárůst počtu rodin se svobodnou matkou a dítětem žijících v chudobě, ale také zavedení prvních kroků pro zřízení funkční podpůrné strategie. Na výzkumu z 80. let je možné sledovat nárůst počtu chudých rodin se svobodnou matkou v roli živitelky. Roku 1966 existovalo podle úředních záznamů na území Koreje 390 000 takovýchto rodin, roku 1980 už to bylo 740 000 rodin, což je zhruba 182 % původní hodnoty a také 10 % z celkového množství zaznamenaných rodin. Velký počet těchto rodin byly rodiny vedené vdovami, avšak zvyšovat se začíná i počet rodin s jedním rodičem, které vznikly v důsledku rozvodu.

⁸⁴Jangjukmihonmo čiwön pokčisöpisü käsönpangan, str 9-10

Hrubá míra rozvodovosti se z čísla 0,28 z roku 1965 navyšuje do roku 1980 na 1,16, skutečná exploze v tomto trendu však přichází až později⁸⁵.

Ekonomická situace rodin s jedním rodičem byla v této době velmi neuspokojivá. Lépe na tom byly matky, které našly domov ve městech. Přesto zhruba polovina z nich se musela potýkat s chudobou. Na venkově to bylo okolo 90 % matek samoživitelek, které žily v chudobě s částkou v průměru pod 150 000 wonů⁸⁶ na měsíc. V příměstských a městských aglomeracích bylo více rodičů schopno pokračovat v zaměstnání i po tom, co se stali samoživiteli, ale většinou se jednalo o práce méně společensky významné, a částky, jež takové zaměstnání vynášelo, nebyly dostačující pro uživení matky a dítěte. V 80. letech bylo stále neobvyklé pro ženy vydělávat a pouze 42,8 % korejských žen mělo práci.

V poněkud lehčí životní situaci se často nacházely vdovy, a to především vdovy po státních úřednících, militantních zaměstnancích nebo členech fakult soukromých škol. Tyto vdovy měly nárok na penzi pro pozůstalé. Ostatní matky s malými dětmi mohly využívat podpory ve formě konzultací nebo příspěvků na bydlení, školné, výdaje za zdravotní péči a další. Vdovy však měly díky programům souvisejícím s národními zásluhami zajišťovanými Ministerstvem vlasteneckých záležitostí a záležitostí veteránů nárok (*kukkapohunčhō*) také na např.: přednostní nábor nebo půjčku na stabilitu života.

Prvním ochranným zařízením pro matky a děti byl roku 1953 založený Národní ústav pro válečné vdovy. Ten změnil o rok později jméno na Národní instituci pro matky a děti v Soulu. Od roku 1963 operovala tato instituce jako profesní výcvikové zařízení a roku 1984 byla absorbována KWDI. Do roku 1967 fungovaly instituce pro svobodné matky s dětmi jako soukromé a roku 1971 byly schváleny jako součást sociální péče, a od té doby dostávají státní podporu. Roku 1988 existovalo na území Koreje 37 institucí, přesto množství rodin, jež je mohly využívat bylo limitováno. Mnoho rodin se o jejich existenci vůbec nedozvědělo nebo nesplňovalo podmínky pro vstup. Preferovanou skupinou byly zchudlé vdovy nebo ženy, jejichž muž byl prohlášen za pohřešovaného a měly více než dvě děti ve věku do 15 let. Využívat zařízení mohly matky na 3 roky, s možností prodloužení maximálně o jeden rok.⁸⁷

---

⁸⁵kolem roku 2000

⁸⁶zhruba 3 000 korun českých

⁸⁷Korea's Support Policies for Single-parent Families, str 49-51

4.3.1 Vdovy v období po Korejské válce jako první matky samoživitelky

Korejská válka za sebou zanechala značné množství vdov, ať již bezdětných nebo s potomky, které byly novou životní situací často donuceny zapojit se do výdělečných aktivit. Pro ženy té doby nebylo zdaleka obvyklé pracovat a v roce 1949 bylo zaměstnaných pouze 30 % žen. Během Korejské války i po ní tato data narůstají, a ke konci padesátých let 19. století už necelou polovinu ekonomicky aktivního obyvatelstva tvořily ženy, z velké části zastoupené právě válečnými vdovami. Těch bylo podle vládních údajů na území Koreje na konci 50. let zhruba půl milionu a 350 000 z nich se zapojilo do pracovního procesu.

Prvopočátek tohoto kroku je však pro obě skupiny stejný, a to morální rozšíření povinností žen v rodině a ujmoutí se role živitele. V případě, že po ztrátě partnera odešla žena z domu jeho rodiny nebo k tomu byla donucena, byla ekonomická pouta většinou zpřetrhána, a i když někde přetrvával kontakt s rodinou od ní nedostávala žádnou finanční podporu.

Než se staly vdovami, povinnosti vdaných žen ležely v péči o domácnost a děti, a neexistoval tak důvod, proč rozvíjet pracovní dovednosti žen nebo usilovat o vyšší stupeň vzdělanosti. Hlavně pro skupinu, jež musela pracovat z existenčních důvodů a zaměstnání tedy potřebovala mnohem urgentněji, byly obvyklými typy zaměstnání podomní prodejce, pracovnice v továrně nebo služka, tedy činnosti, které nevyžadovaly speciální dovednosti. Ženy se uchýlovaly i k méně oficiálním oblastem podnikání, jako malý podomní prodej a prodejce v oblastech amerických vojenských základen. Ty, které obdržely pracovní místo v továrně, pracovaly kvůli obavám ze ztráty zaměstnání více, než kolik dostaly proplaceno a často zcela bez ohledu na své zdraví. Jiným typem práce byla práce na farmě, a ačkoli tradičně na farmě pracovali jak muži, tak i ženy, kvůli nedostatečnému mužskému zastoupení v poválečném období, musely ženy převzít i klasicky mužské povinnosti a vynakládat větší než běžné úsilí. Nadále také patřila na farmách k jejich povinnostem i péče o domácnost a výchova dětí zaměstnavatele, nejen svých vlastních. Ženy, jež se rozhodly nebo jim bylo dovoleno zůstat žít domě rodiny manžela, vstupovaly do pracovního procesu méně často, a to buď z důvodu dostatečné podpory od rodiny nebo odrazování ze strany mužských příslušníků rodu kvůli snaze uchránit pověst rodiny. Pracující žena nebyla v té době standardem a pokud chtěla naplnit své pracovní ambice, musela se většinou osamostatnit a odstěhovat.

Z výpovědí válečných vdov je dále patrné, že předpojatost vůči nim měla přímý vliv na snahu o vedení pracovního života. S vdovami bylo špatně zacházeno, cizí muži na ně pohlíželi jako na objekt sexuálních záměrů a celkově na ně bylo pohlíženo jako na méněcenné na pracovišti v porovnání s ženami z úplných rodin.

Ačkoli zapojení vdov do pracovního procesu nebylo rozhodnutím, které bylo prováděno bez vnějších vlivů, tyto změny byly bez pochyb významné pro vývoj ženského zapojení se do pracovního procesu. Tato doba poprvé podnítila diskuzi o ženské roli ve společnosti a přinesla podklady ke vzniku nového úhlu pohledu na jejich samostatnost a nezávislost.⁸⁸

Jak lze vyčíst výše, vdovy byly právě tou skupinou samoživitelek, jejíž situace podnítila stát k vytvoření strategie na podporu a ochranu rodin bez otce. V 80. letech přestaly být vdovy nejpotřebnější skupinou, která potřebuje pomoc od státu a sociální politika státu se díky tomu též adaptuje a rozšiřuje systém pomoci i na jiné typy samoživitelek.⁸⁹ Podle zprávy *The Loomba Foundation* z roku 2015 se v anketě předložené 18 členskými zeměmi OSN umístila Korea na prvním místě v počtu vdov, které nahlásily, že byly někdy kvůli rodinnému statusu jakýmkoli způsobem diskriminovány. Stejná zpráva uvádí, že daného roku bylo v Koreji 2 787 174 vdov.⁹⁰

4.3.2 Participace nevdaných žen na mezinárodní adopci ve 20. století

Korea je zemí s nejdelsí tradicí mezinárodní adopce na světě. Její začátek se datuje do roku 1953, tedy do období konce Korejské války. S tou je také rozšíření fenoménu spjato. Po válce se na území Koreje nacházelo množství válečných sirotků a dětí s míšenou krví, narozených z nemanželských vztahů mezi americkými vojáky a korejskými ženami. První adoptované děti byly zeměmi v Evropě a Severní Americe přijímány se statutem válečných uprchlíků, a na proces jejich adopce do zahraničí bylo oběma stranami nahlíženo jako na humanitární projekt záchrany těchto dětí před životem, který by vedly v Koreji kvůli stigmatu ohledně jejich původu⁹¹. Je však ironií, že větší množství dětí bylo odesláno do

---

⁸⁸Life and Work of Korean War Widows during the 1950s, str 88-100

⁸⁹Korea's Support Policies for Single-parent Families, str 51

⁹⁰<http://www.theloombafoundation.org/>

⁹¹stigma existovalo nejen kolem svobodných matek a jejich dětí, ale též dětí s míšenou krví

zahraničí nikoli v době války a chudoby, ale v 70. letech, kdy Korea zažívala sociálně-ekonomický rozvoj a pomalu směřovala k přeměně v pokrokovou zemi.⁹²

V období sedmdesátých let se populace dětí určených k adopci skládala především ze sirotků a dětí narozených mimo manželství. Mnoho nevdaných žen v té době odložilo dítě k adopci, protože neměly rodinného člena nebo pokrevního příbuzného, který by je mohl vychovat, a žena nemohla být oficiálně hlavou rodiny ani zajistit sobě a dítěti dobré životní podmínky. Důvodem bylo jak stigma okolo nemanželských potomků, tak i hodnoty ve společnosti, zdůrazňující důležitost pokrevní linie.⁹³

V 80. letech začala být mezinárodní adopce více spojována s nevdanými ženami než v předchozích letech, a její funkce se rozvinula v plnohodnotnou náhradu za instituci pro péči o děti. Většina těchto dětí se na rozdíl od předchozích let rodila svobodným matkám. Roku 1988 se stala při Olympijských hrách v Söulu korejská zahraniční adopce terčem mezinárodní kritiky, a její praktiky byly označeny za podnikání v oblasti exportu dětí. Po této události se stala adopce do zahraničí kontroverzním sociálním problémem, kde nevdané matky byly často označovány za jeho viníky a obviňovány z neschopnosti dodržet standardy sexuální vhodnosti.⁹⁴

Současná sociální politika zaměřená na nevdané matky a jejich děti je s praktikami mezinárodní adopce z 20. století pevně spjata. Její rozvoj po mnoho let bránil státu ve vybudování funkční sociální infrastruktury, určené této skupině.⁹⁵ Byla kritizována praxe, že byla státem využívána jako prostředek ekonomické strategie. Existují doklady, které dokazují, že s dětmi bylo nakládáno jako s komoditami, nikoli lidmi, byly odosobňovány a o okolnostech adopce vznikaly falešné dokumenty. V Koreji též probíhalo množství mezinárodních adopcí v utajení a nelegálně.⁹⁶ Například roku 2008 organizace TRACK⁹⁷ předložila Komisi pro boj proti korupci a ochranu občanských práv (*kungminkwoniküwonhö*)

---

⁹²Hankuküi mihomno pokčie kwanhan jönu: häwöipjang, kwanljöntchongkje, sönčinkuküi pokčičöngčchäkül čungsimülo, str 1-2

⁹³Abandoned Babies: The Backlash of South Korea's Special Adoption Act, str 712-713

⁹⁴The Biopolitics of Transnational Adoption in South Korea, str 62

⁹⁵Hankuküi mihomno pokčie kwanhan jönu: häwöipjang, kwanljöntchongkje, sönčinkuküi pokčičöngčchäkül čungsimülo, str 1-2

⁹⁶Monetary Flows and the Movements of Children: The Transnational Adoption Industrial Complex, str 149-150

⁹⁷TRACK = Truth and Reconciliation for the Adoption Community of Korea, obhajuje práva obětí nelegálních praktik v adopci

některé příklady zneužití v procedurách korejské mezinárodní adopce z let 1970-1980. Šlo například o únosy dětí a jejich zřikání se ve prospěch adopce bez rodičovského souhlasu členem rozšířené rodiny, nejasné doklady o zřeknutí se či jejich padělání, překroucení sociální historie dítěte adoptivním rodičům, padělání dokladů o narození, prohození identity, aj. Korejské rodiče byli přesvědčováni, že s dítětem jim bude nadále povolena komunikace a o okolnostech adoptivní rodiny jim byly předkládány lživé informace. Mnoho dnes již dospělých potomků korejských biologických rodičů, kteří se rozhodnou pátrat po svém původu, se s těmito překážkami setkává.⁹⁸

Od 70. let se Korea snaží upřednostňovat domácí adopci na úkor mezinárodní. Činí tak v reakci na první odezvy přicházející ze zahraničí, kritizující vysokou míru korejské mezinárodní adopce. V těchto letech bylo do zahraničí odesíláno každoročně kolem 6 000 dětí. Roku 1976 bylo do zahraničí skrze adopci oficiálně odesláno 6 597 dětí⁹⁹.¹⁰⁰ Téhož roku Korea zavedla pětiletý plán podpory domácí adopce a pěstounské péče.¹⁰¹ Reagovala tím na nařknutí Severní Koreou, že děti exportuje západním kupcům. Korea však stále neměla silnou infrastrukturu, aby se o děti k adopci kompletně postarala. Roku 1980 jen 0,06 % ze státního rozpočtu odešlo na sociální péči pro děti.

Do konce roku 2016 odeslala Korea do zahraničí celkem kolem 200 000 dětí. Ačkoli Korea není nadále velmocí v posílání dětí k adopci do zahraničí, ročně na mezinárodní adopci vydělá kolem 16,7 miliard korejských wonů¹⁰².¹⁰³

4.4 Faktory hrající roli v rozhodnutí matky o předčasném ukončení těhotenství nebo neponechání si dítěte po porodu

V korejské společnosti existuje vůči svobodným matkám silné sociální stigma. Ačkoliv jeho kořeny vychází z dob před modernizací Koreje, tj. z dob tradičního uspořádání společnosti, na jeho přetrvávání v dnešní době má vliv i minimální pokrytí situace médií,

---

⁹⁸The 3rd Single Moms' Day International Conference: Accountability for the Past, Rights for the Future, str 250

⁹⁹avšak po přičtení počtu neoficiálně adoptovaných dětí do zahraničí mohlo být toto číslo výrazně vyšší

¹⁰⁰Monetary Flows and the Movements of Children: The Transnational Adoption Industrial Complex, str 158

¹⁰¹Abandoned Babies: The Backlash of South Korea's Special Adoption Act, str 712-713

¹⁰²zhruba 335 miliard korun

¹⁰³Monetary Flows and the Movements of Children: The Transnational Adoption Industrial Complex, str 158-161

kteřá se buď obávají rozebírat kontroverzní témata nebo nepokládají situaci za potřebnou změny. Laická veřejnost tak má o situaci velmi malé povědomí a nemá důvod přehodnocovat svůj kritický pohled na svobodné matky. Podle současného smýšlení společnosti je v případě mimomanželského těhotenství chyba výhradně na straně matky a nevdané matky se setkávají s problémy v udržování funkčních rodinných vztahů, získávání přátel, ale i nalézání zaměstnání nebo partnera. Těhotenství u svobodných žen je v Koreji neplánovanou a nechtěnou záležitostí a jak ženy, očekávající narození mimomanželského potomka, tak ženy, jež se o své dítě starají, se často se proto uchylují do separace a podle výpovědi koordinátora centra pro podporu rodin jsou v korejské společnosti neviditelné.

Ve chvíli, kdy žena zjistí o existenci svého neplánovaného těhotenství, prvním vlivem, který působí na její rozhodování, jak se situací naložit, je vliv ze strany osob jí blízkých. Pokud je v životě ženy přítomen biologický otec dítěte, oba řeší situaci buď urychleným sňatkem s těhotnou ženou, nejlépe ještě v období, kdy těhotenství není na její postavě rozpoznatelné, anebo ženu opustí a vyškrtně ze svého života pod záminkou eliminace hanby, jakou by na něj tento vztah s nevdanou matkou mohl ve společnosti uvrhnout.¹⁰⁴ Studie „*Societal and Social Service Experiences of Unwed Korean Mothers Who Rear Their Children*” se ptala 7 nevdaných matek na reakci jejich rodiny na neplánované těhotenství, a všechny dotázané se setkaly s nepochopením.¹⁰⁵ Vlastní rodina nevdanou nastávající matku často nutí do medicínského ukončení těhotenství nebo odložení dítěte po jeho narození do rukou adopční agentury. Existuje mnoho výpovědí, ve kterých matky vychovávající své potomky přiznávají, že pod nátlakem rodiny i společnosti plánovaly své děti odložit, avšak při pohledu na své dítě změnily názor.¹⁰⁶ Pod vlivem tradičních hodnot je jejich situace vnímána členy rodiny jako zostuzení celého rodu, a mimomanželské těhotenství a výchova dítěte často poškodí rodinná pouta a získá rodině nesouhlasné pohledy celého sousedství.¹⁰⁷ Rodina se tak často i bez souhlasu dcery uchyluje ke lhaní o situaci svému okolí. Typickým příkladem je zapírání domněnek o těhotenství nebo šíření lží o rodinném stavu těhotné ženy a existenci manžela. Ženy tento nátlak často nevydrží, a i když je rodina sama nevyžene z domu, často samy odchází.

Odchod od rodiny také ve většině případů znamená, že žena ztratí veškerou finanční

---

¹⁰⁴<https://www.aljazeera.com/indepth/features/stigma-single-mother-south-korea-180226144516720.html>

¹⁰⁵Societal and Social Service Experiences of Unwed Korean Mothers Who Rear Their Children, str 60

¹⁰⁶<https://www.aljazeera.com/indepth/features/stigma-single-mother-south-korea-180226144516720.html>

¹⁰⁷Jangjukmihonmo čiwön pokčisōpisū kāsōnpangan, str 14

podporu. Bydlení pak nachází u svých přátel nebo se ve většině případů obrací pro pomoc na státní rezidenční zařízení nebo neziskové organizace. Nejde však o dlouhodobá řešení. Stát poskytuje svobodným matkám a samoživitelkám prostřednictvím zákona o podpoře rodiny s jedním rodičem finanční podporu v bydlení a jiné služby jako například přednostní odkup státních bytů, avšak pro samotné dosažení na státní pomoc musí již matka žít na téměř na hranici chudoby.¹⁰⁸

Nevdané matky se též vyjadřují, že jejich status je činí oběťmi diskriminace na pracovišti a při hledání zaměstnání. Jednak horní hranice maximálního příjmu pro dosažení státní podpory jim často brání pracovat na plný a jiný vyšší úvazek, ale také při přiznání své role jako svobodné matky jsou tyto ženy při pracovních pohovorech zamítány jen na základě společenských předsudků. Pracující svobodné těhotné ženy jsou z důvodu obav z reakcí spolupracovníků neochotné přiznat své těhotenství, a v důsledku toho nenastupují na mateřskou dovolenou a v době porodu dávají výpověď z práce. V případě studující ženy zase těhotenství zapříčiňuje nedokončení studií. Situaci v zaměstnání ilustruje výpověď anonymní neprovdané matky:

„Bylo obtížné shánět zaměstnání v průběhu těhotenství. Neměla jsem pravdu, když jsem si myslela, že mohu pracovat i v průběhu těhotenství. V průběhu těhotenství jsem nemohla dosáhnout na řádný plat. Můj finanční plán neuspěl a neměla jsem nárok ani na odchodné... Jeden z mých známých mi doporučil vstoupit do azylového domu...”¹⁰⁹

Při nástupu do zaměstnání po porodu už většina nevdaných matek svůj status tají.

Problémem u svobodných matek též bývá, že protože se v jejich případě na rozdíl od vdov či rozvedených žen jedná o nechtěné těhotenství, ženy operují v mnohem menším časovém rámci, ve kterém se mohou připravit na potencionální výchovu dítěte. Jejich izolace od společnosti je logicky staví do situace, kdy shánět informace o péči o dítě je mnohem obtížnější než v případě manželských párů. Nevdaná matka komentuje své prvotní zkušenosti s péčí o novorozence takto:

---

¹⁰⁸<https://www.aljazeera.com/indepth/features/stigma-single-mother-south-korea-180226144516720.html>

¹⁰⁹Single Mothers' Experiences with Pregnancy and Child Rearing in Korea: Discrepancy between Social Services/Policies and Single Mothers' Needs

„Nevěděla jsem, že dítě v noci nespí. Nevěděla jsem, že se opakovaně probouzí. Před porodem jsem věděla jen to, že miminko leží, spí a potřebuje mléko.“¹¹⁰

Pro kvalifikaci pro státní podporu musí mít matky ve věku do 24 let příjem pod 1,71 milionu korejských wonů¹¹¹ a ženy ve věku 24 let a více nesmí překročit na příjmu 1,48 milionu wonů měsíčně¹¹².¹¹³ Pro porovnání, průměrný měsíční příjem v Koreji byl v prvním pololetí r. 2018 necelé 4 miliony wonů¹¹⁴. Při obdržení státní podpory čítá maximální částka, jež mohou matky dosáhnout 180 000 wonů měsíčně, tj. 3,6 tisíc korun a to pouze, pokud projdou přísnými pravidly ohledně věku, vlastního příjmu a příjmu rodiny. Ačkoliv probíhají diskuze o navýšení finanční podpory pro nevdané matky, oponenti tohoto návrhu se obávají, že zvýšení měsíčního příspěvku by mohlo podpořit nárůst množství porodů mimo manželství.¹¹⁵

4.5 Způsoby řešení nechtěného těhotenství a porodu

V roce 1997 odložilo 93,1 % nevdaných žen své dítě po porodu, roku 2000 to bylo 90,4 % a v roce 2005 už jen 68,1 % žen. Ačkoli je toto číslo stále vysoké, snižující se procento svědčí o poměrně výrazné změně v sociální a ekonomické situaci nevdaných matek.

Ekonomická situace a nátlak od rodiny jsou dvěma hlavními faktory při řešení nechtěného těhotenství vzdáním se potomka. V rodině je to většinou otec, který vyvíjí aktivní nátlak na těhotnou dceru k podstoupení potratu nebo svěřením dítěte po narození adopční agentuře. V případě, že se nastávající matka přesto rozhodne si dítě po jeho narození ponechat, je většinou buď vyhnána z domova nebo z důvodu stálého nátlaku sama odejde, a

---

¹¹⁰Single Mothers' Experiences with Pregnancy and Child Rearing in Korea: Discrepancy between Social Services/Policies and Single Mothers' Needs

¹¹¹data k začátku roku 2018. 1,71 milionu wonů je zhruba 34 tisíc korun.

¹¹²přibližně 30 000 českých korun

¹¹³<https://www.aljazeera.com/indepth/features/stigma-single-mother-south-korea-180226144516720.html>

¹¹⁴tj. 78 000 českých korun. Roku 2009 byl průměrný výdělek svobodných matek 1 milion wonů, tj. 20 000 Kč

¹¹⁵<https://www.aljazeera.com/indepth/features/stigma-single-mother-south-korea-180226144516720.html>

nachází se pak v situaci, kdy urgentně potřebuje pomoc a finanční podporu.¹¹⁶

4.5.1 Adopce

Adopce a potrat jsou dvě nejčastější řešení matek, které nemají zájem o péči o potencionálního potomka. Pro adopci se svobodné matky rozhodují nejen pro vlivem blízkého okolí nebo vlastní ekonomické situace, ale roli může hrát i nátlak ze strany korejských adopčních agentur. Pokud se ženy rozhodnou pokračovat v těhotenství, nalézají se často ve stavu, kdy jsou nuceny vyhledat pomoc ze strany rezidenčních zařízení pro svobodné matky. Mezi adopčními agenturami a některými takovými zařízeními ovšem někdy existuje neoficiální spojení, a některé adopční agentury mají též tendenci prezentovat se jako ochranná zařízení pro svobodné matky. Pro ženy, jež se rozhodnou hledat pomoc těchto zařízení, je nejen obtížné orientovat se v typech zařízení, ale zároveň se při jejich kontaktování mohou setkat se situací, kdy jejich zaměstnanci od matek vyžadují informaci, zda se hodlá dítěte vzdát nebo o něj pečovat, a pomoc nabídnou teprve potom, až se žena vysloví, že hodlá využít adopčních služeb. Anonymní svobodná rodička vypověděla:

„Hlavně pokud zavoláte na telefonní čísla začínající 080 nebo 1588, řeknou vám, že přijímají pouze nezletilé matky. Říkají, že starší ženy jsou problémové a nedokážou se přizpůsobit životu v zařízení. Pokud se na tyto zařízení více zaměříte, uvidíte, že právě ony odesílají děti k adopci.“¹¹⁷

35letá nevdaná matka 6letého syna též vypověděla:

„Nevdaná matka potřebuje místo, kde by mohla porodit. Lidmi ve svém okolí je ostrakizována. V takovém případě volá matka na množství zařízení pro konzultaci. Zaměstnanci se zeptají: ‚budete své dítě vychovávat nebo ho dáte k adopci?‘ Pokud odpovíte,

---

¹¹⁶Societal and Social Service Experiences of Unwed Korean Mothers Who Rear Their Children, str 54-60

¹¹⁷Societal and Social Service Experiences of Unwed Korean Mothers Who Rear Their Children, str 60-61

*že budete své dítě vychovávat, řeknou, nemáme volná místa.*¹¹⁸

Matky, které se rozhodly porodit v některém typu zařízení a dát své dítě k adopci, se též setkaly s praxí, kdy dítě bylo ihned po narození odneseno z místnosti a matce nebylo dovoleno se na něj podívat ve snaze snížit šance, že matka změní o adopci názor. Pokud by se tak přesto stalo, agentury vyžadovaly po matkách vysoké poplatky za zdravotní péči aj., nebo opatření podpisu od biologického otce. Oba požadavky byly pro matky nepřijatelné. Ve snaze předcházet podobným praktikám bylo revizí zákona o podpoře rodin s jedním rodičem 1. června 2015 adopčním agenturám zakázáno zakládat a řídit zařízení pro nevdané matky. Existující zařízení byla buď přeměněna na státní nebo zavřena. Agentury i tak usilují o možnost poskytovat v zařízeních pro svobodné matky konzultace.¹¹⁹

Ženy, které dají své dítě k adopci jsou dnes označovány korejským výrazem *ibjangmihonmo*. Ve studii KWDI z roku 2009, z 321 dotázaných matek, 33,6 % se rozhodlo dát dítě k adopci a 66,4 % si je ponechalo v péči. Při rozdělení dotázaných žen podle věku, největší počet *ibjangmihonmo* byl ve skupině pod 19 let věku, tj. 45,5 %. Jejich počet se pak dále úměrně snižoval s navyšujícím se věkem rodiček, a ze skupiny žen ve věku nad 30 let už jen 11,8 % žen odevzdalo dítě k adopci.¹²⁰

Z celkového množství 1880 dětí odeslaných roku 2012 do zahraničí prostřednictvím adopčního procesu se 92,8 % narodilo svobodným matkám a nevdané ženy lze tak označit za hlavní zdroj dětí pro export do ciziny. V záměru omezit míru mezinárodní adopce, podpořit vnitrostátní adopci a udržet více dětí v biologických rodinách, v srpnu 2012 vešel v platnost tzv. speciální adopční zákon (*ibjangtchŭngnŭjebŏp*). Přinesl tři hlavní nová pravidla pro adopci, a to zaprvé, že rodič či rodiče musí vyčkat 7 dní, než smí dát dítě k adopci, čímž eliminoval šanci odebrání dítěte matce ihned po porodu. Za druhé, rodiče musí obdržet konzultace, které je informují o jejich možnostech pro případ, že by se rozhodli si dítě ponechat. A poslední podmínkou je, že umístění dítěte k adopci vyžaduje proces u rodinného soudu, což ale též znamená, že informace o adopci budou zapsány ve státních záznamech. Ačkoli zákon eliminuje některé problémy s adopcí, jako chybějící záznamy o procesu, pro rodiče činí tento proces mnohem náročnější. Většina svobodných matek se mu tak vyhýbá z

---

¹¹⁸Jangjukmihonmo čiwŏn pokčisŏpisŭ kāsŏnpangan, str 44

¹¹⁹The Question of Child Abandonment in South Korea: Mislacing Blame on Personhood, str 58-59

¹²⁰Jangjukmihonmo čiwŏn pokčisŏpisŭ kāsŏnpangan, str 10-11

důvodu, že si nepřeje, aby existoval záznam o jejím spojení s adoptovaným dítětem. Od zavedení zákona v platnost je v Koreji nalézáno víc opuštěných novorozenců a v porovnání s předcházejícími lety bylo od té doby adoptováno méně dětí. V první části roku 2012, tj. před zavedením zákona, bylo nalezeno 62 opuštěných dětí, a ve stejném období o rok později už 152.¹²¹

V rámci omezení mezinárodních adopcí, stát též zavedl speciální kvóty pro export dětí, jež se snižují každým rokem o 10 %, a jakmile je kvóta naplněna, agentury nemohou pro děti podávat žádosti o emigraci. Pro mezinárodní adopci všech korejských sirotek musí být využita agentura, jež byla schválena Ministerstvem zdraví a sociálních péče. Ty působí v Koreji tři: Mezinárodní dětské služby Holt (Holt International Children's Services), Východní společnost sociální péče (*tongbangsahöpokdžihö*) a Korejská společnost sociální péče (*tähansahöpokdžihö*).¹²²

Ačkoli v Koreji existuje i domácí adopce, je k ní přistupováno konzervativně. Důvodem je sociální stigma, které vychází z přetrvávajících konfuciánských hodnot, tedy především důrazu na pokrevní linii v rodině. V minulosti z toho důvodu probíhala domácí adopce jen v rámci rodiny, včetně rodin se stejným příjmením, ve snaze udržet rodinné pokrevní pouto.¹²³ Do roku 2007 převyšovalo množství internacionálních adopcí domácí adopci, a roku 2007 poprvé převážila vnitrostátní adopce s 52 % z celkového množství. Podstata mužské pokrevní linie též vysvětluje množství adopcí, kterou jsou v korejské společnosti tajeny. Podle údaje k roku 2012, 70 % domácích adopcí bylo tajeno, a to i před adoptovanými potomky. K zatajení adopce a ochraně dítěte před předsudky společnosti se využívají i praktiky jako předstírání těhotenství nebo stěhování do jiného města.¹²⁴ Roku 2007 se zvedla hranice pro maximální věk možnosti adoptování na 60 let a adoptovat dnes mohou i svobodní lidé. Podle ankety Korejského institutu pro zdravotní a sociální záležitosti (*hangukpogönsahöjõnguwon*), 90 % prospektivních rodičů je však ochotno adoptovat pouze dítě do 3 měsíců věku.¹²⁵

---

¹²¹Abandoned Babies: The Backlash of South Korea's Special Adoption Act, str 709-720

¹²²The Question of Child Abandonment in South Korea: Mislacing Blame on Personhood, str 58-59

¹²³The Question of Child Abandonment in South Korea: Mislacing Blame on Personhood, str 59-62

¹²⁴Abandoned Babies: The Backlash of South Korea's Special Adoption Act, str 709-720

¹²⁵The Question of Child Abandonment in South Korea: Mislacing Blame on Personhood, str 59-62

4.5.2 Využití baby-boxu

Korejský baby-box¹²⁶ se nachází v distriktu Kwanak ve městě Söul, a to v kostele Čusarang (*čusarang kjohö*). Jeho zakladatelem je pastor I Čong-rak, který se pro jeho zabudování do strany kostela rozhodl v roce 2009 poté, co bylo několik novorozenců opuštěno na prahu této budovy. Provoz baby-boxu není legálně schválen, avšak je tolerován. Kostel se o děti nalezené v baby-boxu stará a pomáhá pro ně hledat nové domovy.¹²⁷

Obrázek 1: Baby-box ve zdi kostela Čusarang

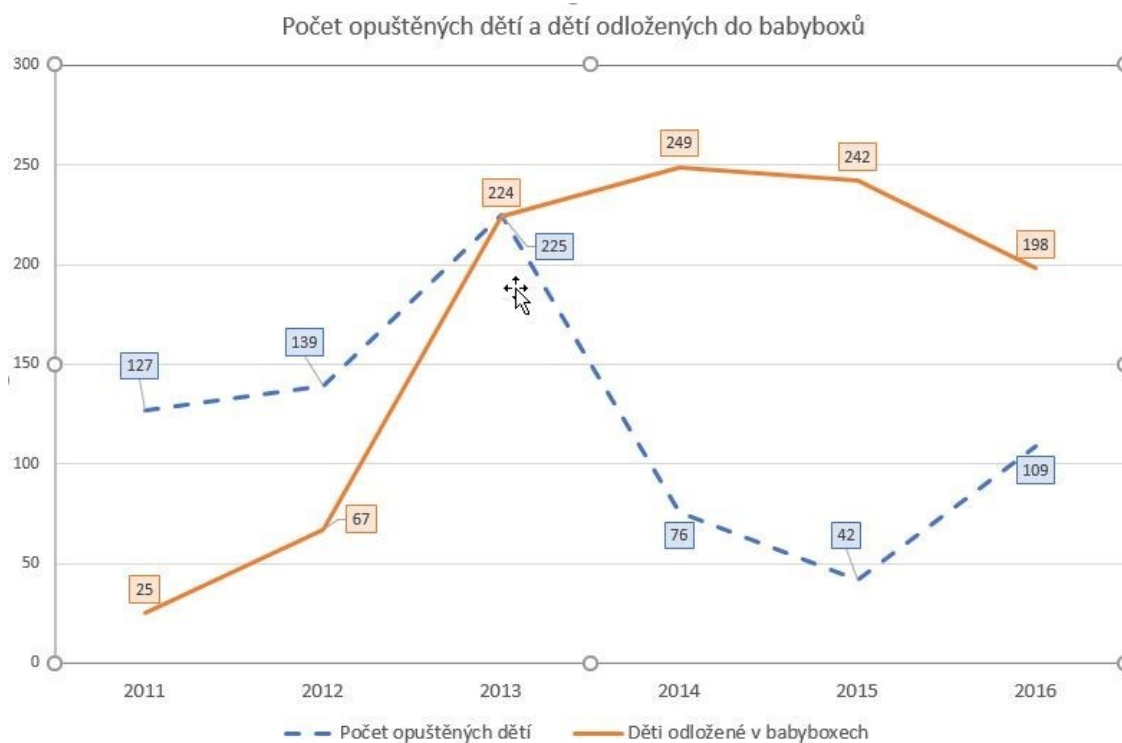
Kritici speciálního adopčního zákona tvrdí, že zákon může mít za následek větší míru opuštění potomků, a to jednak z důvodu 7denní lhůty pro učinění rozhodnutí, a také protože zvýšená zodpovědnost matky v zákoně umožňuje odhalení její identity.¹²⁸ Před zavedením zákona bylo do baby-boxu odloženo asi 5 novorozenců měsíčně, po jeho implementaci se toho číslo dvakrát zvedlo. Služby baby-boxu využívají především svobodné ženy nebo ženy,

¹²⁶též označován jako drop-box

¹²⁷ibid., str 5-6

¹²⁸The Biopolitics of Transnational Adoption in South Korea, str 85

kterým se narodí postižené dítě.¹²⁹

Graf 3: Počet opuštěných dětí a dětí odložených do baby-boxu

4.5.3 Potraty

Podle průzkumu sponzorovaném Ministerstvem zdraví, sociální péče a rodiny (*pogõnpokdžikadžokbu*)¹³⁰, roku 2005 čítal počet potratů u nevdaných žen 143 918 případů, což z celkového množství těhotenství mimo manželství čítalo 95,7 %.¹³¹

Podle platných zákonů je možné v Koreji legálně podstoupit potrat v prvních 24 měsících těhotenství, ale pouze v případech sexuálního napadení, incestního početí, také v situaci, kdy je ohrožen život matky, a v případech prokázání dědičné či nakažlivé nemoci u plodu. Zákon o potratech bývá však v Koreji ve velkém množství ignorován a zákrok je prováděn ve zdravotnických centrech na žádost těhotných žen i mimo jmenované případy. Podle Ministerstva zdraví a sociální péče (*pogõnpokdžibu*) bylo roku 2010 provedeno 340

¹²⁹Abandoned Babies: The Backlash of South Korea's Special Adoption Act, str 720-721

¹³⁰roku 2010 změnila instituce název na Ministerstvo zdraví a sociální péče, a záležitosti rodiny byly převedeny pod působnost Ministerstva rovnosti pohlaví a rodiny

¹³¹Hankukũ mihomno pokčie kwanhan jõnku: hãwõipjang, kwanljõntchongkje, sõnčinkukũ pokčičõngčchãkũl čungsimũlo, str 8

000 oficiálních zákroků a ministerstvo předpokládá 1 až 1,5 milionů neoficiálních případů. Pro porovnání, r. 2011 bylo v Koreji podle portálu Korejských statistických informačních služeb (*KOSISkukgatchonggjepchotchöl*) přivedeno na svět 471 265 živě narozených.¹³²

Ženě, jež podstoupí nelegální potrat a stát toto odhalí, hrozí legální postih ve formě pokuty do 2 milionů korejských wonů nebo rok vězení. Vykonávajícímu lékaři zase trest odnětí svobody na dva roky. Nelegální potraty však probíhají v nemocnicích mimo oficiální záznamy a roku 2017 bylo odhaleno a soudně řešeno jen 25 případů těchto potratů. Důvodem pro vysokou míru potratovosti je též považována nízké povědomí veřejnosti o antikoncepčních možnostech. Prezidentu Mun Če-inovi byla r. 2017 předložena petice, žádající o legalizaci postkoitální antikoncepce. Prezidentská kancelář se vyjádřila, že návrh projedná.¹³³

Všechny svobodné matky, kterých se zdroj dotázal na jejich zkušenosti se vyjádřily, že i v případě, že těhotenství dokončily, možnost podstoupit v ilegalitě potrat alespoň zvažovaly. Důvodem pro to byly především silné přesvědčení, že rodina nebude potencionální dítě schopna akceptovat, a jeho potracení by napomohlo udržení funkčních rodinných vztahů.¹³⁴

„V nejhorší chvíli mi přítel řekl, prosím zmiz z mého života, a také, proč jsi se vloudila do mého života? Neustále jsem se strachovala, a nakonec jela domů a řekla o tom mamince. Hned mi řekla, abych se toho zbavila, a to jsem byla těhotná 5 měsíců. Řekla, že je to nepřijatelné, a jestli za ní budu chtít přijít s dítětem, nemám chodit, ona mne nepřijme.“¹³⁵

Celkově se potratovost v Koreji zvedá od r. 2000 a ročně dnes v Koreji proběhne kolem 350 000 potratů a 450 000 úspěšných porodů. Podle práce *„The Question of Child Abandonment in South Korea: Misplacing Blame on Personhood“* z roku 2015 se Korea ve statistikách OECD umístila na 10. místě v žebříčku zemí s největší mírou potratovosti.¹³⁶

¹³²Societal and Social Service Experiences of Unwed Korean Mothers Who Rear Their Children, str 65

¹³³<https://www.nytimes.com/2018/01/13/world/asia/south-korea-abortion-ban.html>

¹³⁴Mihon jangjukmoūi jangjuk kjōlčōng čchehōm: hjōnsanghakčōk jōnku, str 381-382

¹³⁵ibid., str 381

¹³⁶The Question of Child Abandonment in South Korea: Misplacing Blame on Personhood, str 20

4.5.4. Vraždy a opouštění novorozenců

Vražda dítěte po narození či jeho opuštění na veřejnosti jsou též praktiky využívané k utajení nechtěného těhotenství a porodu. Jedním z důvodů pro matčino rozhodnutí pro opuštění nebo zabití potomka může být i poporodní deprese vycházející ze zanedbané péče v těhotenství. Nevdané matky v Koreji jsou skupinou, která spíše nevyužije dostupných konzultačních služeb a v prenatálním období zanedbá duševní i fyzickou péči sama o sebe.¹³⁷

Za vraždu novorozence je v Koreji považováno úmyslné usmrcení dítěte ve věku pod 12 měsíců a rodiči, kterému je tento čin prokázán může být udělen trest odnětí svobody ve výši až 10 let. Opuštění novorozence je trestáno odnětím svobody do 2 let trvání nebo udělení pokuty do výše 3 milionů wonů.^{138 139}

Tabulka ukazuje počty opuštěných a zavražděných novorozenců v Koreji mezi lety 2009-2012.

	celkem	2012	2011	2010	2009
Opuštěné	380	139	17	62	52
Zavražděné	58	16	12	18	12

Tabulka 1. Opuštěné a zavražděné děti - novorozenci v letech 2009-2012

4.6 Pokrytí v médiích a neodborné literatuře

V korejské i zahraniční literatuře existuje velmi malé množství zmínek o nevdaných matkách, což je ironií při pohledu na číslo, kolik dětí adoptovaných za dobu programu mezinárodní adopce se narodilo právě této skupině žen. Výjimkami z toho jsou například orální historie shromážděné z nestátního zařízení pro pomoc nevdaným matkám *Āranwon*.¹⁴⁰

¹³⁷ibid., str 21

¹³⁸zhruba 60 000Kč

¹³⁹<http://www.law.go.kr/lsInfoP.do?lsiSeq=188383#0000.kr/>

¹⁴⁰Societal and Social Service Experiences of Unwed Korean Mothers Who Rear Their Children, str 56

V televizní tvorbě se téma svobodných matek objevilo ve 21. století několikrát, letmo bylo zmíněno například například v seriálech *Kwasoksükchändül* nebo *Mudžasik sangpchalža*¹⁴¹. Televizní tvorbou, které se však skutečně tématem hlouběji zabývá, je dokumentární film režisérky Päk Jon-a s názvem *Miss mama*¹⁴² z roku 2013, který pojednává o životě tří svobodných matek. Film se snaží nezaujaté veřejnosti přiblížit problematiku prostřednictvím vyprávění životních příběhů tří žen. Film poukazuje na problémy jako postoj společnosti k těmto matkám, kdy jsou nazývány ostudou samy sobě i korejské společnosti, problémy v navigaci legálním systémem a neochotě státních úředníků pomoci, řeší ztrátu rodinné podpory, aj. Hlavní hrdinky se pravidelně scházejí a probírají problémy i radosti výchovy dítěte bez přítomnosti manžela.¹⁴³

Tisk se tématu často zdržuje, a to pravděpodobně z obav z negativního vlivu, které by toto kontroverzní téma mohlo mít na jejich oblíbenost. Organizace KUMFA¹⁴⁴ na svých webových stránkách shromažďuje významnější korejsky i anglicky psané články.¹⁴⁵

Představitelka organizace KUMFA Mok Kjöng-hwa se k postoji médií k problematice vyjadřuje takto:

*„médiá překrucují pravdu tak, že říkají, že svobodné matky opouštějí své děti, když ve skutečnosti je do toho nutí společnost.“*¹⁴⁶

---

¹⁴¹과속스캔들 = Kwasoksükchändül a 무자식 상팔자 = Mudžasik sangpchalža

¹⁴²미쓰마마 = Miss mama

¹⁴³The 3rd Single Moms' Day International Conference: Accountability for the Past, Rights for the Future, str 4

¹⁴⁴KUMFA = Asociace korejských rodin s nevdanou matkou

¹⁴⁵<http://kumfa.or.kr/>

¹⁴⁶The 3rd Single Moms' Day International Conference: Accountability for the Past, Rights for the Future, str 155

5. Systém podpory svobodných matek a samoživitelek

5.1 Státní podpora poskytovaná formou sociálního zabezpečení

Nedostatečná podpora svobodných matek a samoživitelek je v posledních letech často diskutovaným problémem. Stát na toto zacílil například v zákonu o podpoře rodin s jedním rodičem nebo novodobých revizích adopčního práva. Svobodných matek se přímo dotýkají hlavně tři státní programy sociální péče. Je to zákon na podporu rodin s jedním rodičem, program národní základní bezpečnosti života, systém podpory v péči o dítě a zdravotní a výživové služby. Prvně zmíněný program¹⁴⁷ nabízí širokou škálu služeb pro svobodné matky i samoživitelky, bývá mu však vytýkáno, že dostatečně nestimuluje svobodné matky ve snaze ponechat si dítě ve své péči a výchově. Příkladem je měsíční dávka ve výši 70 000 korejských wonů, což je o 80 000 wonů méně, než kolik měsíčně obdrží korejští adoptivní rodiče.

Systém státní podpory a péče pro tyto skupiny žen je v Koreji poměrně mladou záležitostí, a ačkoli jeho revizionisté stále přichází s novými návrhy na reformy, ve změnách v jeho fungování lze sledovat významný pokrok od prvních let po zavedení.¹⁴⁸

5.1.1 Fáze vývoje od r. 1948 do současnosti

Vývoj postoje státu k tématice lze podle změn, jež probíhaly v dané době, dělit na 4 vývojové fáze. Fáze do konce roku 1988 byla dobou, kdy většina svobodných matek a samoživitelek byla do své role uvržena nedobrovolně. Korea začíná touto dobou sice zaznamenávat nárůst v rozvodovosti, ale větší množství rodin s pouhou matkou v domácnosti se objevovalo v důsledku ztrát na životech během Korejské války. Korea měla nedostatečný systém péče o tyto rodiny, a ty se tak často potýkaly s chudobou. Během této fáze vznikl Korejský ženský rozvojový institut, organizace zaměřená čistě na práva žen, a díky nárůstu zájmu o sociální problematiku a mezinárodní výměnu informací v oblastech ženských práv bylo vytvořeno ideální prostředí pro vznik návrhu zákona, zaměřeného na

---

¹⁴⁷některé zdroje referují k zákonu o podpoře rodiny s jedním rodičem jako k programu

¹⁴⁸Societal and Social Service Experiences of Unwed Korean Mothers Who Rear Their Children, str 57

podporu svobodné matky a dítěte. V 80. letech 20. století byly též nově zavedeny zákon o ochraně dítěte a zákon o ochraně minimálních životních standardů, prostřednictvím kterých byla svobodným matkám a jejich dětem poskytována podpora. Během této fáze též vzniká první státní instituce pro matky starající se samy o své děti.

Druhá fáze proběhla v letech 1989-1996. V této době vyšlo ustanovení pod názvem zákon o sociální péči pro matku samoživitelku a dítě, stejně jako řada dalších zákonů, vztahujících se na sociální problematiku, přičemž tyto kroky lze označit za přípravné podkladové práce pro následné zavedení funkčního systému.

Třetí období, v letech 1997-2007, bylo ovlivněno účastí Koreje na Světové konferenci o ženách v Pekingu, konané v roce 1995. Nový zákon o samoživitelkách se rozvinul na sociální politiku, zaměřenou na problémy žen a rovnosti pohlaví. Ženská otázka i otázka matek samoživitelek byla převedena pod působnost Ministerstva rovnosti pohlaví a rodiny. Během této doby byl zákon o sociální péči pro matku samoživitelky a dítě rozšířen o otázku otců samoživitelů, a nejprve roku 2003 přejmenován na zákon o sociální péči pro matku nebo otce samoživitele a dítě, a roku 2007 finálně na zákon o podpoře rodiny s jedním rodičem. Zařízení pro svobodné matky byly rozšířeny o možnost ubytovat ženu i s dítětem, a vznikla nová forma skupinových domovů, do kterých bylo matkám umožněno se nastěhovat s potomky již od raných období dětství.

Doba od roku 2007 až do současnosti je obdobím nárůstu zájmu o sociální politiku, zahrnující veškeré typy rodin s dětmi. Zvyšují se příspěvky na výdaje na výchovu dětí a také počet jejich příjemců, ale dodatkem v zákoně byl například zaveden i oddělený systém podpory pro nezletilé svobodné rodiče. Samostatným dodatkem v zákoně o neúplných rodinách byla poprvé v oblasti sociálního zabezpečení stanovena sociální podpora povinnou položkou.¹⁴⁹

5.1.2 Výdaje státního rozpočtu na péči o rodiny s jedním rodičem

Podle oficiálních ministerských statistik, roku 1992, tedy v období těsně po zavedení tohoto příspěvku, byly výdaje na podporu rodin s jedním rodičem kolem 40 miliard wonů, a

---

¹⁴⁹Korea's Support Policies for Single-parent Families, str 36-38

roku 2011 už bylo na tuto oblast vydáno 780 miliard wonů^{150,151}. Do konce roku 2003 byl tento rozpočet spravován prostřednictvím státního rozpočtu, a třebaže tato praxe stále platí pro některé služby, jako např. podpora pro mladistvé svobodné rodiče, dnes je financován převážně přes rozpočet loterijního fondu pod dikcí zákona o loterijním fondu.¹⁵²

Ministerstvo strategie a financí ve své zprávě z roku 2014 vypočítalo s přihlédnutím k růstu HDP a celkových výdajů na sociální péči poměr těchto výdajů a výdajů na podporu rodin s jedním rodičem v období mezi lety 1992-2011, z čehož je patrné, že se vedle zvyšujících se vládních výdajů na obecnou sociální péči zvedají i výdaje na podporu rodin s jedním rodičem. V poměru HDP a výdajů na sociální péči, výlohy se v prvním roce sledování prudce zvedly ze 3 % na 10 % v roce 2011.¹⁵³ V posledním měření r. 2016 se toto číslo stále drželo na 10,4 %, což staví Koreu v této kategorii na druhé místo odspodu v porovnání se zeměmi OECD.¹⁵⁴ Poměr výdajů na sociální péči a podporu zmíněných rodin se zvýšil v období zkoumaných 9 let z 0,04 % na 0,06 %, což ukazuje na lehce rychlejší navýšení než v případě výloh na sociální péči. Výsledné procento by bylo ještě vyšší, kdyby roku 2005 nebyly poplatky za správu místních státních zařízení přesunuty pod místní samosprávu, tj. kdyby byly nadále zahrnuty v centrálním státním rozpočtu.

I přes stoupající tendenci nedosahují výdaje na sociální podporu pro rodiny s jedním rodičem ani 0,1 % z financí investovaných státem do sociálního zabezpečení, ale z výzkumu lze vyvozovat, že rychlost jejich nárůstu se zvyšuje společně s nárůstem výloh na sociální politiku.¹⁵⁵

5.1.3 Zákon o podpoře rodiny s jedním rodičem

Jako začátek korejské sociální politiky podpory pro rodiny s pouze jedním rodičem lze označit vydání zákona o svobodné matce z roku 1989, který od té doby prošel četnými revizemi a dnes nese název zákon o podpoře rodiny s jedním rodičem. Tento zákon je dnes

---

¹⁵⁰40 miliard wonů je 797 milionů korun a 780 miliard wonů je asi 15,5 miliard korun

¹⁵¹ibid., str 45-46

¹⁵²ibid., str 22

¹⁵³ibid., str 45-46

¹⁵⁴Social Expenditure Database (SOCX): Social Expenditure Update 2016

¹⁵⁵Korea's Support Policies for Single-parent Families, str 45-46

považován za nejrozsáhlejší zdroj benefitů pro svobodné matky, samoživitelky i samoživitele.¹⁵⁶

Za svůj cíl formuluje zákon přispět ke stabilizaci života a propagaci blahobytu rodin s jedním rodičem podporou vedení zdravého a civilizovaného života. Stát si v něm přiznává odpovědnost za promování blahobytu cílové skupiny osob a vyzývá k tomu stejnému i své občany. Zároveň také vyzývá rodiče z takovýchto rodin ke snaze dosáhnout soběstačnosti, a tedy ke zvýšení standardu života využitím vlastního majetku a veškerých dovedností.

O vstup do programu a využívání jeho výhod se může přihlásit každá způsobilá osoba nebo jí může do programu přihlásit osoba jí blízká. Způsobilou osobou zákon rozumí vdovce či vdovu, osobu rozvedenou či opuštěnou, osobu, jejíž protějšek byl zbaven pracovní schopnosti kvůli zdravotnímu či mentálnímu postižení, nebo osobu právně svobodnou. Dítětem je osoba pod 18 let věku, výjimečně pod 22 let - v případě, že dochází do školy. Dále zde zmíněné výjimečné případy zaručují ochranu ze zákona ještě dalším třem skupinách, a to matkám, které se po porodu nestarají o své dítě, ale využívají služby bydlení pro svobodné matky, dítěti a jeho prarodiči, pokud má takovéto dítě v péči a cizinci, který má trvalý pobyt na území Korejské Republiky a stará se o dítě s korejským občanstvím. Každá osoba s nárokem na ochranu musí být alespoň jednou ročně prověřena pověřenou osobou, která dále postoupí nálezy buď vedení místní samosprávy anebo Ministerstvu Rovnosti a Rodiny. V případě přiznání benefitů je pak uchazeči udělena částka, která je součtem jeho životních nákladů, výdajů na asistenci při vzdělávání dětí, výdajů na profesní trénink a na život v tomto období, výdajů za péči o dítě a ostatních nutných výdajů stanovených prezidentskou vyhláškou. Součástí příspěvků je i pokrytí výdajů za služby určené k posilování pouta mezi zákonným zástupcem a dítětem, jako jsou konzultační a vzdělávací služby.¹⁵⁷ K úspěšném obdržení výhod programu musí mít rodina uchazeče měsíční příjem, který nepřesahuje 130 % minimálních životních nákladů. Roku 2010 se zvedla věková hranice dítěte, na něž mohou svobodné matky obdržet měsíční příspěvek na výchovu dítěte na 12 let věku, příspěvek však zůstal v hodnotě 50 000 wonů.^{158 159}

Je-li uchazeč již pod ochranou jiného zákona, např.: národního zákona o základní

---

¹⁵⁶Jangjukmihonmo čiwŏn pokčisŏpisŭ kāsŏnpangan, str 12-13

¹⁵⁷Single-parent Family Support Act

¹⁵⁸asi 1 000Kč

¹⁵⁹Jangjukmihonmo čiwŏn pokčisŏpisŭ kāsŏnpangan, str 13

bezpečnosti života, z benefitů udělovaných v rámci programu na podporu rodin s jedním rodičem se odečítá částka, která byla v oblastech zmíněných výše poskytnuta z titulu jiného zákona.

Jako součást propagace stabilizace života a soběstačnosti rodin s jedním rodičem, stát nebo místní vlády mohou udělovat půjčky na podnikání, na vzdělávání dětí, na krytí výdajů na zdravotnictví, na krytí životní nákladů, nebo jiné půjčky, které jsou v souladu s prezidentským dekretem. Pro matky a otce, spadající pod ochranu zákona, jsou zřizovány profesní programy, sloužící k rychlému rozvoji jejich dovedností a stát či místní vláda pomáhají uchazeče za účelem urychlení jejich nástupu do zaměstnání umisťovat na potřebná pracoviště. V případě prodeje státních domů či bytů uděluje příslušný úřad u předem daného procenta obydlí přednostní právo na odkup rodinám s jedním rodičem. Stejně postupuje i v případě pronájmu.¹⁶⁰

Co se týče organizace vlády, před přijetím zákona o svobodné matce a dítěti dohlíželo na sociální politiku mířenou na ženy v rámci Ministerstva zdraví a sociálních věcí tzv. Oddělení sociální péče pro ctihodné ženy. Toto označení začalo být zastaralé v devadesátých letech, z velké části i díky vlivu pekinské konference, a oddělení bylo r. 1995 přejmenováno na Oddělení sociální péče pro ženy. V korejštině totiž odkazovalo slovo *punjŏ*, které bylo dříve v názvu oddělení užívané, na vdané ženy, a nově užitý výraz *jösŏng* obecně zahrnuje jak vdané, tak svobodné ženy.

Začátkem nového tisíciletí se opatření, vztahující se na ženské zájmy a práva, oddělily z ženské politiky, a společně s problémem nízké porodnosti byly nadále spravovány jako část populační a rodinné politiky. Roku 2005 byla podpora rodin s jedním rodičem zahrnuta do rodinné politiky a je dále vedena jako politika podpory rodin, a její správa byla převedena pod Ministerstvo rovnosti pohlaví a rodiny.

Na místní úrovni se měl o zabezpečování služeb matkám a samoživitelkám starat systém, skládající se z tzv. sociálních výborů pro samoživitelku a dítě, dále z konzultačních center a poradců. Konzultační centra v praxi však nikdy nebyla zavedena a poradci tedy měli široký záběr působnosti. Stát v této roli selhával. Sociální výbory vznikaly pod správou místních vlád větších územních celků, ale pro obyvatele odsunutých a malých správních oblastí byly nedostupné, a z důvodu nedostatečné kontroly center nebyl jejich provoz

---

¹⁶⁰Single-parent Family Support Act

efektivní. Místní vlády neměly v té době dostatečné administrativní schopnosti a výbory byly ze zákona vyjmuty pozměňovacím návrhem roku 1998, centra a poradci pak roku 2011. Před zrušením se v roce 2010 nacházelo v 16 korejských provinciích 17 sociálních výborů.¹⁶¹ Tento nefunkční systém zprostředkování služeb nahradily od roku 2010 tzv. komunitní centra pro rodiny s jedním rodičem, která také zastřešuje zákon. K roku 2015 se jich v Koreji nacházelo 17.¹⁶² Jedním z hlavních účelů těchto center je poskytovat podpůrné služby v období před a okolo porodu a pomoci s péčí o dítě svobodným rodičům a samoživitelům. Poskytují také věci každodenní potřeby a hradí poplatky za zdravotní péči rodičům s dětmi, kteří se nekvalifikují pod dosah národního zákona o základní bezpečnosti života. Neopomenutelnou část také tvoří konzultační služby nebo vzdělávací či kulturně-zážitkové programy.¹⁶³ ¹⁶⁴ Kritici těmto centrům přesto vyčítají, že v dostatečné míře aktivně nevyhledávají a neoslovují tak potenciální zájemce.¹⁶⁵

Zákonem z roku 2007 byly ustanoveny i služby pomáhající rodiči k vymožení povinného výživného na dítě od rodiče, jenž nemá potomka v péči. Jejich fungování je řízeno Korejskou korporací pro právní pomoc (*tähanpöprjulkudžokongdan*) a Centrem pro právní pomoc v rodinných záležitostech (*hangukkadžöngpöprjulsangdamso*), a tento zákon umožňuje krýt výdaje za soudní řízení ve věci neplnění vyživovací povinnosti odděleně žijícím rodičem. Výzkum KWDI z roku 2011 však zjistil, že pouhých 20 svobodných matek z 213 dotázaných skutečně pravidelně dostává tuto podporu.¹⁶⁶ Postoj matek vůči těmto službám bývá často odmítavý, protože výběr alimentů je v Koreji záležitostí týkající se zúčastněných stran, tedy není zabezpečen státními orgány, jak je tomu často ve vyspělých zahraničních státech, a matky zkrátka odmítají další konfrontace s otci dětí.¹⁶⁷

5.1.3.1 Zařízení pro samoživitelky a svobodné matky

Jak bylo zmíněno dříve, tato zařízení dnes náleží státu, a jako taková jsou bezplatná

---

¹⁶¹Korea's Support Policies for Single-parent Families, str 21-22

¹⁶²Societal and Social Service Experiences of Unwed Korean Mothers Who Rear Their Children, str 57

¹⁶³Single-parent Family Support Act

¹⁶⁴Jangjukmihonmo čiwön pokčisöpisü käsönpangan, str 16

¹⁶⁵Societal and Social Service Experiences of Unwed Korean Mothers Who Rear Their Children, str 57

¹⁶⁶Societal and Social Service Experiences of Unwed Korean Mothers Who Rear Their Children, str 57

¹⁶⁷Jangjukmihonmo čiwön pokčisöpisü käsönpangan, str 15

pro příjemce podpory na základě zákona o ochraně rodin s jedním rodičem. Příjemci pomoci z programu národního zákona o základní bezpečnosti života mohou služeb mateřských institucí využívat též, avšak tento typ podpory jim neposkytuje pokrytí nájemného a výdajů na stravování. Státem provozovaná zařízení slouží jako azylové na ochranu matek v těžkých životních situacích, především pro zotavení matky po porodu nebo bezprostředně po opuštění partnerem či po jeho smrti. Poskytují buď okamžitou dočasnou pomoc nebo i pomoc dlouhodobou, včetně přípravy matky na samostatný život po opuštění zařízení.¹⁶⁸

V roce 1985 schválilo Ministerstvo zdraví a sociálních věcí 10letý plán rekonstrukce zařízení pro samoživitelku a dítě, v té době ještě určených především pro pomoc vdovám. Tento plán byl iniciován hrozivým stavem, v jakém se budovy těchto zařízení, vystavěné většinou krátce po Korejské válce, nacházely. Hybným momentem se pravděpodobně stala tragická událost, kdy se jedna taková instituce zřítily a usmrtila šest osob. Kvůli snižujícímu se počtu vdov s mladými dětmi, ale i stále existujícímu sociálnímu stigmatu, pokračoval klesající zájem o využívání zařízení. Roku 2002 byla pozměněna legislativa, a nejen rodina se svobodnou matkou v čele rodiny, ale i s otcem v téže roli, se stává možným uchazečem pro obdržení tohoto typu podpory. V roce 2003 se nadále rozšiřují zařízení na podporu svobodných matek, a vláda rozbíhá další testovací projekty. Rokem 2006 se většina zařízení mění ze zařízení pro svobodnou matku (*mihonmosisöl*) na zařízení pro svobodnou matku a dítě (*mihonmodžasisöl*) a nová akcentace je kladena na podporu výchovy dítěte. Instituce nenarůstají ani tak z pohledu jejich počtu, ale po zavedení zákona o rodinách s jedním rodičem vzniká řada nových typů zařízení.¹⁶⁹

Služeb těchto institucí mohou ženy využívat i během těhotenství. Ty jim poskytují podporu během těhotenství, včetně péče o matku během porodu a dohled nad následným psychickým a fyzickým zotavením. Pokud se žena rozhodne si dítě ponechat, součástí nabízených služeb je i školení v péči o potomka, po jehož absolvování žena buď odchází domů nebo se může přesunout do jiného typu zařízení. Takovým zařízením pak může být tzv. společný dům pro matky a děti (*mihonmo kongdongsänghwalkadžöng*), tj. zařízení, jež nabízí péči o matku a novorozence bezprostředně po porodu na určitou dobu, a ženy jsou zde v přítomnosti ostatních matek v podobné situaci, což poskytuje pocit sounáležitosti. Pokud se po porodu naopak žena rozhodne potomka zřeknout, může se rozhodnout vstoupit

---

¹⁶⁸Single-parent Family Support Act

¹⁶⁹Korea's Support Policies for Single-parent Families, str 80-81

do jiného typu zařízení, určeného především pro tuto situaci, a jehož hlavním cílem je jako u ostatních zmíněných institucí příprava na návrat do společnosti. Jiným typem bezplatných státních zařízení, jež mohou ženy vyhledat i v doprovodu dítěte, jsou krátkodobá ochranná zařízení (*modžapohosisöl*), která pomáhají ženám jejichž zdraví, nebo zdraví jejich dítěte, je vážně ohroženo v důsledku fyzického či psychického násilí ze strany partnera. Běžně se zde nachází poradenství, konzultační centrum zaměřené na začlenění do zaměstnání a životního stylu, denní péče pro děti nebo kurzy profesního vedení.

Zmíněná zařízení existují v podobných formách i pro otce-samoživitele, Nedostatečný zájem je dnes o zařízení pro dítě bez matky či otce, tedy pro takové dítě, o něž se stará jiný zákonný zástupce.¹⁷⁰

Z pohledu svobodných, nevdaných matek jsou státní obytná zařízení nejvýznamnějším bodem v zákoně, který se dotýká jejich problematiky. Přímo na svobodné matky se zaměřují především tři druhy zařízení, a to mateřská zařízení, skupinové domovy pro svobodné matky a mateřské domovy. V porovnání s daty z počátku století dnes kapacita těchto zařízení vzrostla, a díky zvyšujícímu se porozumění problematice se navýšila i kvalita jimi poskytovaných služeb.¹⁷¹ Počet mateřských zařízení se zvedl z osmi v roce 2000 na 33 v roce 2012. Na území Koreje bylo k roku 2012 24 skupinových domovů. Jde o velmi prudký nárůst a může za něj nejen nárůst zájmu společnosti o problematiku, ale i účast adopčních agentur v procesu zakládání a řízení zmíněných zařízení.¹⁷²

Již od 90. let se v tématice zařízení pro svobodné matky a samoživitelky začalo hovořit o tzv. „deinstitucionalizaci“, a to podle vyjádření KWDI z důvodu neschopnosti zařízení držet krok s měnící se společenskou strukturou - jejich efektivita se tím snižovala. Nacházely se často na izolovaných místech, dojíždění do nich nebylo jednoduché, některé typy institucí nenaplnily svou kapacitu, náklady na jejich provoz byly příliš vysoké a jejich efektivita tedy nízká. V rámci snahy docílit efektivnějšího systému podpory se pohled sociální politiky státu spíše obrací na rozšiřování sociálních dávek a rozvoj komunitních služeb než na zakládání dalších institucí.¹⁷³

---

¹⁷⁰Single-parent Family Support Act

¹⁷¹Jangjukmihonmo čiwön pokčisöpisü käsönpangan, str 14

¹⁷²Korea's Support Policies for Single-parent Families, str 84

¹⁷³ibid., str 81

Mateřská zařízení (*mihonmosisöl* nebo *mihonmodžasisöl*)

Pod název mateřská zařízení spadá větší počet podpůrných obytných institucí, starajících se o matky a jejich děti v době před, během a po porodu. Mateřská zařízení se často potýkají s kritikou ze strany ubytovaných. Jako problematické vidí rodičky přísný režim, fyzickou izolaci od okolního světa, omezené používání počítače, nedostatek soukromí, ale v některých zařízeních i například nutnost odejít po dobu pobytu ze zaměstnání. Napadaná je často praxe umisťovat matky, jež si ponechaly děti ve své péči a ty, jež se jich zřekly, ve společných prostorách, přičemž odborníci z oboru ženského práva usilují o finální oddělení prostor pro obě skupiny.

Podle průzkumu KUMFA z roku 2009, 14 z dotázaných 30 svobodných matek rodilo v instituci. Mateřská zařízení jsou též statisticky více vyhledávána mladšími rodičkami, u žen nad 30 let věku je pravděpodobnější, že služby nevyužijí.

Na výpovědi 39leté rodičky a obyvatelky mateřské instituce lze pozorovat trend:

„Vím, že jsou zde svobodné matky z určitých věkových skupin, jako náctileté matky, které vyžadují péči. Stejně tak psychicky nestabilní matky vyžadují pozornost, do určité míry musejí být kontrolovány, nebo pracovníky napomínány. Já jsem ale též obyvatelkou zařízení a zkrátka zde není žádné soukromí. Vždy když jdete mimo zařízení, anebo mimo něj přespáváte, musíte obdržet svolení.“¹⁷⁴

Mateřské domovy (*modžawon*)

Mateřské domovy měly být původně určeny především pro dvě skupiny žen, a to svobodné matky, starající se o dítě či děti pod 18 let věku a svobodné matky opouštějící mateřské zařízení, které se rozhodly ponechat si a nadále pečovat o své dítě. Skutečnost je ovšem taková, že jsou velmi často přijímány i ženy, jež přišly o manžela z důvodu úmrtí aj., a jejich rodinný stav se tak liší od požadovaného statusu. Zpráva KWDI z roku 2009 ukázala, že pouhých 10 % obyvatelk mateřských domovů jsou svobodné matky, jiná, dřívější studie z roku 2002 zase poukazuje na problém, že čekací doba na vstup do takového zařízení se

---

¹⁷⁴Jangjukmihonmo čiwön pokčisöpisü käsönpangan, str 45

pohybuje mezi dvěma až třemi lety, a může tak negativně přispívat v rozhodování matek ve prospěch zřeknutí se potomka.

Na rozdíl od mateřských zařízení a skupinových domovů nabízí *modžawon* obyvatelům větší míru soukromí, například každá rodina má k dispozici vlastní kuchyňský prostor.

Pobývat v mateřských domovech je možné po dobu tří let a v roce 2002 bylo v hlavním městě Söulu 39 zařízení *modžawon*.¹⁷⁵

Skupinové domovy pro svobodné matky (*mihonmo kongdongsänghwalkadžöng*)

První skupinové domovy byly otevřeny roku 2003 v reakci na potřebu zavedení obytných zařízení pro matky, jež opustily jiná mateřská zařízení, kde přebývaly v době kolem porodu a nadále potřebují zázemí pro výchovu dítěte. Skupinové domovy mají předcházet nepříjemnostem, jimiž si prochází jak zmíněné ženy, tak jejich známí či příbuzní, u nichž jsou tyto ženy nuceny převážně z ekonomických důvodů pobývat. Tato zařízení poskytují další prostor pro přípravu na resocializaci, například ve formě profesních kurzů.

Hlavním negativní aspektem je stále plná kapacita, dlouhá čekací doba, ale podle výpovědí obyvatel i nedostatek soukromí, jelikož kuchyňské a jídelní prostory jsou společné pro všechny obyvatele, nebo také velké věkové rozdíly mezi jednotlivými matkami.¹⁷⁶

5.1.4 Národní zákon o základní bezpečnosti života

Benefity národního zákona o základní bezpečnosti života (*kungminkičchosänghwalpodžangčedo*) jsou ještě častěji využívány než výhody programu na podporu rodiny s jedním rodičem, a vztahují se především na svobodné matky a samoživitelky s nízkými příjmy. Způsobilý k jejich obdržení je takový člověk, který vykáže, že jeho příjmy jsou pod hranicí odpovídající minimálním nákladům na živobytí, a zároveň

---

¹⁷⁵Jangjukmihonmo čiwön pokčisöpisü käsönpangan, str 5-6

¹⁷⁶ibid., str 7

není pod ochranou osoby zodpovědné za jeho podporu. Zde vyvstává problém především pro mladší svobodné matky, které byly donuceny zprerhat rodinná pouta, avšak při žádosti o zahrnutí do tohoto plánu jsou shledány jako nezpůsobilé, jelikož příjem a majetek jejich rodičů, tedy osob ze zákona zodpovědných za podporu uchazeček, převyšuje možné maximum.

Mezi benefity, jež tento zákon poskytuje, jsou příspěvky na živobytí, výhody na krytí nákladů bydlení, vzdělávací výhody, porodní a zdravotní zabezpečení. Benefity, týkající se bydlení nejsou poskytovány uchazečkám, které přebývají ve státních ubytovacích zařízeních. Jako příspěvek je udělována jednorázová částka 500 000 korejských wonů¹⁷⁷ za každé narozené dítě. Při udělování těchto výhod lze svobodné matky rozdělit na dvě skupiny, a to ženy přebývající ve vlastním obydlí, a ty, jež se rozhodnou pobývat v mateřských zařízeních. Druhá zmíněná skupina spadá do tzv. speciálních příjemců, a v praxi pak může být na jejich situaci pohlíženo mírněji, a to především v přehodnocování náležitosti k osobě zodpovědné za jejich podporu.

Podle ankety zprostředkované KUMFA roku 2010, benefity národního zákona o bezpečnosti života jsou častěji přiznávány matkám s mladšími dětmi. Celkově se kvalifikovalo pro získání podpory 54,7 % dotázaných. Ze skupiny s dětmi ve věku 0-18 měsíců to bylo 58,9 % a ze skupiny nad 36 měsíců věku jen 43,3 %. S věkem dětí se tedy úměrně snižují obdržené finanční obnosy. Medián z těchto obnosů pro skupinu 0-18 měsíců byl 630 000 wonů a pro skupinu nad 36 měsíců pouze 320 000 wonů¹⁷⁸, tedy zhruba polovina. Výzkum zde poukazuje na to, že příjmy matek s mladšími dětmi jsou sice nižší, avšak jako příjemkyně benefitů jsou zároveň oprávněny i pro další přídatné státní benefity jako je jejich zahrnutí pod státní lékařskou ochranu a pokrytí výdajů na péči o dítě. Díky těmto dalším benefitům se tak výdaje matek často vyvažují.

I přes snahu informovat matky a samoživitelky o možnostech státních benefitů prostřednictvím komunitních center i jiných institucí, z výzkumu KWDI z roku 2009 vyplynulo, že zhruba dvě třetiny dotázaných žen nevyužívalo benefitů, protože nebyly způsobilé, a zbylá třetina o možnosti jejich využití nevěděla.¹⁷⁹

---

¹⁷⁷zhruba 10 000Kč

¹⁷⁸630 000 wonů = 12,5 tisíc korun a 320 000 wonů = 6,3 tisíc korun českých

¹⁷⁹Jangjukmihonmo čiwön pokčisöpisü käsönpangan, 54-55

5.1.5 Systém podpory v péči o dítě

K rozvoji státních služeb ulehčujících rodinám proces péče a výchovy dítěte dochází po roce 2000, tj. v době, kdy velkým sociálním problémem byla v Koreji nízká porodnost. Ve studiích, které vznikaly v prvních letech 21. století, je péče o dítě označována za největší problém nevdaných matek, které vychovávají své potomky.

Stát dnes prostřednictvím zákona o péči o děti (*jöngjuabojukböp*) nabízí několik typů takové podpory. Prvním druhem je finanční podpora pro rodiny s dětmi do věku 4 let (*adongpojungnjo*), kdy kvalifikující se rodiny obdrží periodicky se opakující příspěvek, jehož výše závisí na příjmu rodičů a věku dětí v rodině. Dalším typem finančních benefitů přístupných svobodným matkám je podpora, jejíž výše pokrývá výdaje na péči o potomka v předškolním věku do 5 let věku včetně (*čchwihakčöndongüi pojungnjo*). Jinou možností je příspěvek na mimoškolní aktivity dítěte do 12 let věku (*čchwihakčöndongüi pangkwahu pojungnjo*), kde podmínkou je pravidelná školní docházka dítěte. Rodičům, kteří se starají o své děti ve věku do 24 měsíců, ale nevyužívají žádnou z možností podpůrných programů nebo zařízení, je poskytován měsíční příspěvek (*janguksudang*) 100 000 korejských wonů.¹⁸⁰

I přes snahy státu ulehčit rodičům těmito finančními příspěvky situaci, kdy musí nejen vychovávat potomky, ale zastávají v rodině též roli jejich živitelů, svobodné matky si stále musí samy financovat některé další poplatky spojené s péčí o potomky. Jedná se např. o poplatky za výjimečné aktivity s dětmi, za učební materiály, za školní stravování nebo za výlety a exkurze v rámci denních stacionářů a mateřských škol.

Korejská vláda též poskytuje podporu na asistenční služby při péči o děti v jejich vlastních domácnostech (*aidolbomi söbisü*) pro děti ve věku od 3 do 12 měsíců rodinám, jejichž příjem je pod hranicí státního průměrného příjmu domácností. Tento typ podpory může být nápomocný hlavně matkám, které docházejí do práce či studují. Položka ve státním rozpočtu na tento typ podpory je však nízká a služby jsou často provázeny nutností doplácet související poplatky, což dělá asistenční služby v domácnosti pro svobodné matky nepříliš efektivními. Podle autorů je korejské pracovní prostředí důvodem, proč by se stát měl na

---

¹⁸⁰tj. zhruba 2 000 korun českých

asistenci v domácnosti zaměřit a přepracovat ji. V Koreji jsou běžnou praktikou přesčasové pracovní hodiny a popracovní, téměř povinné podnikové akce. Korejská kultura nedovoluje se těmto praktikám lehce vyhýbat.¹⁸¹

5.1.6 Zdravotní a výživové služby

Zdravotní péče je nevdaným matkám poskytována především mateřskými zařízeními, komunitními centry pro rodiče z rodin s jedním rodičem a porodním příspěvkem pod dikcí národního zákona o základní bezpečnosti života. K tomu poskytují matkám v období před a těsně po porodu některé bezplatné zdravotnické služby (*pogönsobisü*) i veřejná zdravotní zařízení (*čöngukpogönsö*)¹⁸². Mezi tyto služby patří např. prenatální krevní testy, rentgenové vyšetření hrudníku, vyšetření ultrazvukem, test na přítomnost protilátek proti zarděnkám v krvi a vyšetření čtyřhlavých svalů. Novorozenci jsou též bezplatně očkovaní proti tuberkulóze, záškrtu, obrně, tyfu a planým neštovicím. Těhotným ženám je též v zařízeních poskytován programem Národní zdravotní pojišťovací společnosti (*kungminköngangpohömkongdan*) poukaz *kungminhängbökkhadü*¹⁸³ v hodnotě 500 000 korejských wonů. Ten může být využit ve zdravotnických zařízeních na některá další prenatální vyšetření nebo k nákupu v některých obchodech zaměřených na prodej věcí pro miminka.¹⁸⁴

Veřejná zdravotní zařízení také nabízí matkám možnost využít asistenční pomoci v domácnosti a to rodinám, jichž příjem nepřevyšuje 50 % průměrného příjmu korejských domácností. O službu se matka může přihlásit v jakémkoliv veřejném zdravotním centru v období od dvou měsíců před předpokládaným datem porodu do doby 20 dnů po něm. Pomoci asistenta může matka využívat maximálně po dobu dvou týdnů.¹⁸⁵

Veřejná zdravotní centra též nabízí Výživový program plus (*jöngjangpchüllösü pchürogüräm*). Nabídky programu mohou využívat domácnosti, jejichž příjmy nepřevyšují 200 % průměrného příjmu korejských domácností. Program nabízí konzultační a vzdělávací

---

¹⁸¹Jangjukmihonmo čiwön pokčisöpisü käsönpangan, str 56-59

¹⁸²K roku 2010 bylo V Koreji 250 center, situovaných v 16 městech a provinciích

¹⁸³dříve znám jako 고은맘카드, *koünmamkchadü*

¹⁸⁴Jangjukmihonmo čiwön pokčisöpisü käsönpangan, str 59-60

¹⁸⁵Societal and Social Service Experiences of Unwed Korean Mothers Who Rear Their Children, str 58

služby v oblasti výživy a jeho účastníkům jsou též poskytovány balíčky jídel¹⁸⁶, sestavované podle výsledků analýzy jejich stravování. Poptávka po účasti v tomto programu povětšinou převyšuje nabídku volných míst a při výběru účastníků je dáována priorita novorozencům a batolatům, a také těhotným a kojícím ženám. Při určování priority jsou zvažovány i další faktory jako příjem, počet dětí ve věku 1-2 roky v domácnosti, zda se jedná o rodinu s dítětem vedenou prarodičem, či zda stojí v čele rodiny nevdaná matka.¹⁸⁷

5.1.7 Mateřská dovolená

V Koreji existovala mateřská dovolená od roku 1953, avšak až do roku 2001 nebyla proplácena a čerpat ji bylo možno po dobu 60 dní. Roku 2001 byla matkám přiznána 90denní mateřská dovolená se stoprocentní peněžní náhradou pro ženy, které byly v zaměstnání 1 rok a déle, avšak zavedeno bylo i pravidlo, že 45 dní z této dovolené musí být využito ode dne porodu. V případě těhotenství s dvojčaty je udělena 120denní placená dovolená, ze které zaměstnavatel hradí 75 dní. Mateřská je udělována i v případě samovolného potratu nebo narození mrtvého dítěte, v rozsahu 5-90 dní podle délky těhotenství. Zákon též zakazuje propuštění ženy během jejího pobírání dávky a zaručuje ženě návrat na stejnou či podobnou pozici v zaměstnání. U žen, jichž se týká pojištění zaměstnání, prvních 60 dní dovolené zcela pokrývá zaměstnavatel, zbylých 30 je pak propláceno z pojištění. Pojištěné bývají většinou ženy se stálým zaměstnáním, a především ve státním sektoru. Od roku 2006 do současnosti je ženám v menších a středně velkých společnostech hrazena mateřská dovolená z pojištění v zaměstnání, ve velkých společnostech musí zaměstnavatel poskytnout stále dvě třetiny částky. Horní hranice mateřského příspěvku, daná pojištěním v zaměstnání činí od roku 2001 1,35 milionů korejských wonů¹⁸⁸ měsíčně. Zaměstnavatel, na které se pojištění nevztahuje, by měl zaměstnavatel podle nepsaného pravidla též nabídnout dovolenou a benefity, nicméně protože se jedná o pouhé doporučení, příslušné rozpočty firem toto často nedovolují.

Od roku 1987 též existuje v Koreji i rodičovská dovolená. Ta byla neplacená do roku 2001, kdy byla zaměstnancům s pojištěním v zaměstnání k 90denní plně placené mateřské

---

¹⁸⁶Balíčky obsahují položky jako mléčné výrobky, luštěnina, zelenina, ovoce a další

¹⁸⁷Jangjukmihonmo čiwön pokčisöpisü käsönpangan, str 59-60

¹⁸⁸zhruba 26 tisíc Kč

dovolené přidělena i paušální náhrada 200 000 wonů¹⁸⁹ měsíčně po dobu 10,5 měsíce. Finanční podpora rodičovské dovolené byla roku 2001 rovna zhruba jedné osmině průměrného platu žen a jedné desetině platu mužů. Čerpání rodičovské dovolené bylo z důvodu nízkých poskytovaných částek u žen velmi nízké a u mužů téměř zanedbatelné. Od roku 2011 byla zrušena paušální náhrada a pojištění v zaměstnání začalo poskytovat 40 % běžného výdělku příjemce po dobu 12 měsíců.

Ačkoli všechny typy změny hovoří o pokroku, Korea stále zaostává za jinými zeměmi v rozvoji sociální politiky a roku 2009 se tak ve statistikách OECD umístila nejnižší podle státních výdajů na mateřskou a rodičovskou dovolenou.¹⁹⁰

Co se týče využití dovolené, jen málo žen na ni nastupuje po celou zákonem nabízenou dobu. Ačkoli je nárok na mateřskou dovolenou v zákoně přímo definován, někteří zaměstnavatelé to popírají, a postižení se buď bojí proti jejich rozhodnutí odvolat, nebo o této možnosti ani neví. Podle zprávy Ministerstva zaměstnání a práce (*kojongnodongbu*) z roku 2015, v letech 2010-2015 bylo téměř 26 800 žen připraveno o práci během čerpání mateřské dovolené. Těhotenství a jeho plánování je pro pracující ženy často velmi stresující, a příslušný nadřízený orgán často neinformuje budoucí matky o jejich možnostech. Čerpáním mateřské nebo rodičovské dovolené často ženy na pracovišti upadají v nemilost, komplikuje se pro ně možnost dosažení povýšení, anebo jsou po návratu do práce ne zcela oficiálně pobízeny k podání výpovědi nebo rezignaci z postu. V září roku 2015 byl schválen návrh revize zákona o rovnosti pohlaví na pracovišti (*namnjōkojongpchjōngdūngbōp*), který umožnil penalizovat společnosti, jež daly výpověď těhotným ženám nebo jim odmítly poskytnout mateřskou dovolenou. Toho má být dosaženo zavedením systému sdílení informací o těhotenství a porodu mezi korejským systémem zdravotního pojištění (*kungminkōngangpohōm*) a Ministerstvem zaměstnání a práce, přičemž za pomoci těchto informací lze vysledovat nezákonně jednající společnosti.¹⁹¹

Ministerstvo zaměstnání a práce schválilo opatření, které začne platit od druhé poloviny roku 2018, a dává nastávajícím matkám možnost nastoupit na mateřskou dovolenou v rozmezí jednoho roku od porodu. Chce tak zabezpečit více pracovních míst pro ženy a snížit počet odchodů ze zaměstnání během těhotenství. Od roku 2019 je plánováno

---

¹⁸⁹zhruba 4 tisíce Kč

¹⁹⁰Employment and Motherhood Entry in South Korea, 1978-2006, str 426-427

¹⁹¹<http://tenderembracebirthing.blogspot.cz/>

zvýšení výšky mateřské dovolené na 50 % z platu z původních 40 %, a od roku 2020 budou těhotné ženy moci docházet do zaměstnání každý den o dvě hodiny méně bez srážky na platu. V současnosti existují benefity pro těhotné pouze v době do 12. týdne těhotenství a od 36. týdne výše.¹⁹²

5.2 Podpora ze strany nevládních organizací

Jak je vidět výše, finanční podpora poskytovaná nevdaným matkám státem je stále neodpovídající jejich situaci a lze říci, že jejím hlavním bodem je financování a provoz ochranných rezidenčních zařízení. Pokud je však možnost využít některý typ tohoto zařízení matce odepřena nebo se sama rozhodne zařízení nevyužít, kromě návštěv rodinných a konzultačních center ji nezbyde mnoho možností, kam se obrátit pro pomoc. Státní podpora také zcela opomíjí sociální problémy, kterým tyto ženy ve společnosti čelí, tvůrci této politiky nebyli s tématem více obeznámeni.¹⁹³

Rozdílný typ podpory nevdaným matkám poskytují nevládní organizace, které jsou zakládány a řízeny výhradně lidmi, kteří mají s problematikou osobní zkušenosti. Organizace reflektují ve své činnosti potřeby postižené skupiny, a ačkoliv jako neziskové organizace neposkytují ženám přímo finanční podporu, jejich význam leží např. ve vytváření příjemného a bezpečného sociálního prostředí pro nevdané matky organizací pravidelných seznamovacích a jiných skupinových akcí a snahou zviditelnit problematiku pořádáním akcí pro veřejnost, aj. Mezi dvě nejvýznamnější organizace patří KUMFA a KUMSN. Obě se kromě výše zmíněného snaží svou činností změnit přístup státu k problematice např. navrhováním revizí příslušné legislativy, vytvářením nových návrhů zákona, nebo i pořádáním konferencí, kterých se účastní korejsťi i zahraniční státní představitelé. Obě organizace mají za sebou historii spolupráce s vládními i nevládními institucemi, jakými jsou například KWDI nebo organizace, které se svojí činností více či méně dotýkají problematiky nevdaných matek. To jsou třeba Söulské sdružení rodin s jedním rodičem (*söulhanbumohö*), Korejské sdružení rodin s jedním rodičem (*hangukhanbumojönhap*) a další. Tyto instituce mezi sebou udržují komunikaci a pořádají kongresy, kde projednávají

---

¹⁹²<http://www.moel.go.kr/english/main.jsp>

¹⁹³The Question of Child Abandonment in South Korea: Misplacing Blame on Personhood, str 46-47

způsoby spolupráce, aktuální témata z problematiky a sdílejí na nich své zkušenosti. KUMFA i KUMSN se obě podílely na vzniku studií většího rozsahu¹⁹⁴, věnovaných otázce nevdaných matek.^{195 196}

Jiným typem organizací jsou ty, které vznikly v reakci na problémy vyplývající z korejské politiky mezinárodní adopce ve 20. století. Náplní jejich činnosti je pomocí výzkumu současných i minulých adopčních praktik řešit problémy jako chybějící záznamy o osvojení či narození, a tímto výzkumem pomoci dnes již dospělým osobám, které byly adoptovány jako děti do zahraničí, nebo jejich korejským rodičům, dohledat údaje o biologických příbuzných a celém adopčním procesu. Organizace se též snaží zasazovat o ochranu základních práv těchto i možných budoucích obětí adopčního procesu.¹⁹⁷ Mezi největší organizace tohoto typu patří v Koreji TRACK, ASK, KoRoot a Dandelions. Tyto instituce mají též historii spolupráce s organizacemi nevdaných matek. Příkladem je dokument odevzdaný OSN¹⁹⁸, jež je výsledkem společných snah TRACK, KUMFA, KoRoot a Dandelions. Tento dokument si kladl za cíl upozornit OSN na nelegální praktiky v korejské mezinárodní adopci ve 20. století, na laxní přístup korejského státu k jejich řešení a navrhnout postup v řešení pozůstatků těchto praktik.¹⁹⁹ Kromě organizací vzniklých na území Korejské republiky vznikají podobné organizace i v zahraničí, především ve Spojených státech amerických, tj. v zemi s velkým zastoupením adoptovaných korejských dětí.

Neziskové organizace jsou v Koreji často vnímány jako radikální a kontroverzní a těžko shánějí podporu.^{200 201}

---

¹⁹⁴jako v práci využívané Hankukūi mihomno pokčie kwanhan jōnku: hāwōipjang, kwanljōntchongkje, sōnčinkukūi pokčičōngčchākūl čungsimūlo nebo Jangjukmihonmo čiwōn pokčisōpisū kāsōnpangan

¹⁹⁵<http://www.hanbumonet.com/>

¹⁹⁶The 3rd Single Moms' Day International Conference: Accountability for the Past, Rights for the Future

¹⁹⁷<https://justicespeaking.wordpress.com/>

¹⁹⁸OSN = Organizace spojených národů

¹⁹⁹The 3rd Single Moms' Day International Conference: Accountability for the Past, Rights for the Future

²⁰⁰<http://koreanunwedmoms.blogspot.com/>

²⁰¹<https://kwitmer311.wordpress.com/tag/kumsn/>

5.2.1 KUMFA

KUMFA, neboli Korejská asociace rodin svobodných matek (*hangukmihonmokadžokhjöpöhö*), je jednou z největších nevládních neziskových organizací, řešících problematiku svobodných matek. Vznikla roku 2009²⁰² tak, že nevdané matky se nejdříve setkávaly na internetovém fóru, následně začaly organizovat offline setkání, a nakonec založily tuto organizaci ve snaze vytvořit systém, který nebyl dostupný přes žádnou existující státní nebo soukromou organizaci. KUMFA nabízí svobodným matkám vzdělávací, advokátní či konzultační služby, každý měsíc pořádá setkání matek, v období prázdnin organizuje akce pro matky s dětmi, a jiné.^{203 204}

Organizace se především zasazuje o zlepšení právních podmínek těchto matek a jejich dětí. Jejím hlavním cílem je zajistit korejským ženám dostatečné zdroje a podporu, aby si mohly ponechat své děti a aby matka a dítě v korejské společnosti prosperovaly. KUMFA též s pomocí organizací TRACK a ASK roku 2011 napomohla přijetí speciálního adopčního zákona, který zajišťuje dětem běžné standardy podle Úmluvy o právech dítěte.²⁰⁵

Počátkem roku 2011 otevřela KUMFA vlastní ochranný azylový dům s názvem *Heater*, který ročně ubytuje a pomůže 24 matkám a jejich dětem. Od státních institucí se liší tím, že neexistují přísná pravidla pro vstup do tohoto zařízení, a vstoupit mohou i matky vyššího věku, které vychovaly či vychovávají své děti nebo i ty, které se dítěte po porodu zřekly. Přijít mohou matky s dítětem i bez něho. V rámci pobytu v zařízení je též poskytována zdravotnická pomoc.²⁰⁶

Dnes čítá organizace zhruba 200 oficiálních členů a má tři pobočky: v Söulu, Tägu a Pusanu. KUMFA obdržela status nevládní organizace roku 2010 od Ministerstva rovnosti pohlaví a rodiny, avšak finanční podporu zatím žádnou. Roku 2013 obdržela financování ze Söulského rozvojového fondu pro ženy (*söulsijösöngpaldžöngkigüm*).²⁰⁷

---

²⁰²pod tehdejšími názvem *Miss Momma*

²⁰³<http://kumfa.or.kr/>

²⁰⁴Societal and Social Service Experiences of Unwed Korean Mothers Who Rear Their Children, str 63

²⁰⁵mezinárodní úmluva stanovující práva dětí, přijatá OSN r. 1989

²⁰⁶<http://kumfa.or.kr/>

²⁰⁷Societal and Social Service Experiences of Unwed Korean Mothers Who Rear Their Children, str 63-64

5.2.2 KUMSN

KUMSN, tj. Síť podpory korejských svobodných matek (*mihonmočiwonnetchŭwokchŭ*), je od doby svého vzniku v roce 2007 společně s KUMFA jednou z větších neziskových organizací. Své cíle formuluje jako:

„Snižít míru diskriminace a předsudků vůči nevdaným matkám a jejich dětem v naší společnosti.

Snažit se zajistit nevdaným matkám a jejich rodinám jako plnohodnotným členům společnosti základní práva.

Spolupracovat se skupinou nevdaných matek a společně objevovat aktuální problémy v tématu nevdaných matek.

Výbudovat podpůrné programy mobilizací různých dostupných sociálních zdrojů.”²⁰⁸

Zakladatel Richard Boas formuloval slogan organizace jako:

„Všechny matky na světě by měly mít právo vychovávat své děti.”²⁰⁹

5.2.3 Äranwon

Ačkoli celý název neziskové organizace je Síť rodin s jedním rodičem Äran (*Äran hankadžok network*), je známa spíše pod kratším názvem Äranwon. Äranwon byl prvním útlukem pro nevdané matky a jejich děti v Koreji. Byl založen Eleanor Van Lierop²¹⁰, která do země přišla ze Spojených států amerických společně s manželem misionářem.

První verze Äranwonu vznikla roku 1960 pod názvem *Ünhjäwon*, a byla obytnou institucí, určenou pro pomoc delikventním dívkám, nevdaným matkám a dívkám, které utekly z domova. Roku 1983 věnovala zakladatelka organizaci valnému shromáždění tehdejší korejské presbyteriánské církve (*tähanjesukjödžangrohö*). Společně s manželem byla Eleanor v Koreji oceněna za své úsilí medailí *Tongbäk* řádu civilních zásluh

---

²⁰⁸http://www.kumnsn.org/bbs/board.php?bo_table=activity

²⁰⁹<http://koreanunwedmoms.blogspot.com/>

²¹⁰v Koreji užívala jméno Pan Ä-ran

(*kungminhundžang tongbäkdžang*).²¹¹

Äranwon je dnes jen jednou ze součástí nadace a název referuje k rezidenčnímu zařízení pro nevdané matky s dětmi. Zařízení je schopné pojmout najednou 40 osob s dětmi. Ženy mohou do zařízení vstupovat opakovaně a politikou zařízení je podporovat ženy do doby, než budou schopné se plně podporovat samy. Organizace *Äranwon* nabízí též konzultační služby, organizuje dobrovolnické akce, či provozuje alternativní školu *Narä* (*narätäanhakkjo*), určenou těhotným studentkám. Obytná zařízení *Äranwon* jsou dnes dvě, ve městech Söul a Mapcho, a organizace provozuje i jiný typ zařízení ve formě skupinového domu, určený pro pobyt několika matek s dětmi po delší dobu. Organizace též spravuje krizové centrum pro těhotné ženy (*ügiimsinčiwonsentchö*). Organizaci ročně požádá o pomoc asi 400 až 500 žen.²¹²

5.2.4 TRACK, ASK, G.O.A.'L a další

Problematiku korejské mezinárodní adopce řeší v Koreji více organizací, mezi největší z nich patří TRACK, ASK, G.O.A.'L, KoRoot a Dandelions²¹³.

G.O.A.'L (*Global Overseas Adoptees' Link*) je největší organizací zaměřenou na pomoc navrátilivším adoptovaným a má též nejdelší historii. Mezi jejich činnost patří třeba pomoc příchozím do země hledat jazykové kurzy, organizace společenských událostí pro adoptivní komunitu a poskytování překladatelských služeb. Za největší úspěch G.O.A.'L lze považovat úspěšné lobování za udělování adoptovaným do zahraničí po příchodu do Koreje víza typu F-4²¹⁴, která jim umožňují pobývat na území Koreje na neomezenou dobu.²¹⁵

TRACK (*Truth and Reconciliation for the Adoption Community of Korea*) formuluje cíl své činnosti jako dohledání informací o adopčních praktikách v minulosti, jejich odhalení veřejnosti, a jejich následné využití pro zanesení změn do práva v myšlence na budoucí generace. Kromě toho, že je nevládní organizací je též advokátní agenturou.²¹⁶ Tou je i ASK,

---

²¹¹medaile 3. stupně řádu občanských zásluh, udělována prezidentem za služby v politice, ekonomii, společnosti, vzdělávání, umění nebo vědě

²¹²<http://aeranwon.org/>

²¹³organizace spolupracují s lidmi z celého světa, a proto vystupují pod jmény v anglickém jazyce

²¹⁴též známé jako 靑靑 (kjopcho) vízum, je udělováno osobám nad 22 let s korejským původem

²¹⁵<https://www.nytimes.com/2015/01/18/magazine/why-a-generation-of-adoptees-is-returning-to-south-korea.html>

²¹⁶<https://justicespeaking.wordpress.com/>

tj. *Adoptee Solidarity Korea*, jež se zaměřuje výhradně na dnešní mezinárodní adopci a hledá způsoby, jakými by se dala redukovat a nahradit.²¹⁷

V úzkém spojení s oběma organizacemi spolupracuje KoRoot (*ppuriūi čip*), která funguje jako nezisková organizace, ale též hostinský domov²¹⁸ v Söulu, poskytující dospělým adoptovaným osobám bydlení v případě, že se rozhodnou přijet do Koreje a zkoumat své biologické kořeny. KoRoot dále pomáhá svým chráněncům dohledat záznamy o narození, o rodině, poznat adopční komunitu a přizpůsobit se životu v Koreji. Své služby poskytuje sice i ženám a rodinám, jež ztratily děti díky adopci, ale využívají jich převážně dnes již dospělé oběti korejské mezinárodní adopce ve 20. století, vracející se ze zahraničí.²¹⁹

Jiným typem organizace je Dandelions (*mindüllehö*), tj. sdružení matek, které ztratily děti ve prospěch mezinárodní adopce. Dnes čítá asi 40 členek, které si vytvořily komunitu, ve které se setkávají a navzájem se podporují.²²⁰

---

²¹⁷<http://kumfa.or.kr/>

²¹⁸게스트 하우스, guest house

²¹⁹<http://www.koroot.org/>

²²⁰<https://www.nytimes.com/2015/01/18/magazine/why-a-generation-of-adoptees-is-returning-to-south-korea.html>

6. Závěr

V době vzniku korejského státu byly možnosti korejských žen značně omezené. Značnou roli v této skutečnosti hrála tradice a role rodiny, do níž patřil široký okruh příbuzných. Od ženy se předpokládala poslušnost mužskému vůdci rodiny, výchova dětí a péče o domácnost, a ani zdaleka nebyly společensky či právně na stejné úrovni s muži. Jiný způsob života však neznaly a společnost ho ani neumožňovala. V druhé polovině 20. století se tato jejich pozice však začíná měnit pod vlivem událostí jako byly Korejská válka, industrializace, urbanizace, ale i přestavba státní struktury a do Koreje čím dál více zasahující vliv západních kultur. Vznikají tlaky na změnu postavení ženy ve společnosti. Ženy se snaží o získání více svobod a rovnoprávnost ve vztahu k muži.

Proměny společnosti se přirozeně projevují v mnoha oblastech života a ženy se stále častěji zapojují do ekonomiky. Tradiční vlivy v Koreji začínají slábnout a proměňuje se struktura rodiny. Od velkých rodových spolků přechází rodina spíše k menším skupinám, které jsou ekonomicky výhodné ve společnosti ovlivněné urbanizací a stěhováním převážně mladších jedinců za prací. Objevují se prvky jako rozvod, oddalování sňatku, druhé a další sňatky, aj.

V osmdesátých letech se rodina finálně proměňuje na nukleární. Ženě přibývá k roli matky a pečovatelky i role spoluživitelky. Tyto změny však mají i negativní následky, jako jsou např. rozpory mezi mladší a starší generací, ovlivněnou tradicemi.

Pokud se dá o změnách v postaveních žen ve společnosti v této době říci, že jsou bouřlivé, ještě výraznější a dynamičtější jsou změny v postavení žen, které vychovávají své děti bez pomoci druhého rodiče. V minulosti bylo takřka nemožné, aby nevdaná žena mohla sama vychovávat dítě. S modernizací korejského státu a také s fenomény jako je rozvod a budování kariéry ženy dochází ke změně pohledu společnosti na nevdané matky a matky samoživitelky. I přes veškeré změny se náhled společnosti mění pomaleji, než by bylo potřeba. Také lze konstatovat, že zájem společnosti o řešení situace není nijak veliký, což lze dokumentovat i na omezeném množství touto problematikou se zabývajících odborné literatury, ale také v řídkém uveřejňování tematiky sdělovacími prostředky.

Stát se snaží rozvíjet sociální politiku a přibližovat se svými standardy života vyspělým zemím. V současné době stát nabízí svobodným matkám řadu programů a benefitů. Stát v rozvoji poskytování těchto benefitů ovšem nepostupuje rychlostí, kterou by

svobodné matky považovaly za adekvátní. Určitou pomocí pro nevdané matky jsou neziskové organizace, které ovšem pro sebe těžko shánějí podporu v prostředí společnosti, která jejich cíle často považuje za kontroverzní.

Seznam použitých zdrojů

Odborné publikace

BYUN, Whasoon, Kyunghee BAEK a Hyunju KIM. *A study on the changes in the korean family and the role and status of females* [online]. Korean's Women Development Institute, 2000. [cit. 2018-06-02]. Dostupné z: www.kwdi.re.kr/data/02forum-7.pdf

CHUNG, Edward Y. J. *Korean Confucianism: Tradition and Modernity*. Korea: The Academy of Korean Studies Press, 2015. ISBN 979-11-86178-14-0-03150.

DEUSCHLER, Martina. *Propagating Female Virtues in Chosŏn Korea*. KO, Dorothy, JaHyun KIM HA-BOUSH a Jo. *Women and Confucian cultures in premodern China, Korea, and Japan*. Berkeley: University of California Press, c2003, s. 142-169. ISBN 9780520927827.

Families are changing. *Doing better for families*. Paris: OECD, c2011, s. 1-37. ISBN 978-92-64-09872-5.

HAKSOON, Yim. Cultural identity and cultural policy in South Korea. *The International Journal of Cultural Policy*. Seoul, South Korea: Korea Culture and Contents Agency, 2002, 8(1), 37-48.

HONG, Margaret. *The Question of Child Abandonment in South Korea: Misplacing Blame on Personhood* [online]. Scripps College, 2015. Scripps Senior Theses. [cit. 2018-06-25]. Dostupné také z: http://scholarship.claremont.edu/scripps_theses/706/

I, Mi-čöng, Hje-jöng KIM a Po-jöng SÖN. Jangjukmihonmo čiwön pokčisöpisü käsönpangan (Jak vylepšit vládní služby poskytované svobodným matkám): *How to Improve Government Welfare Services for Low Income Unwed Mothers in Korea*. Korean Unwed Mothers Support Network (KUMSN) and Korea Women's Development Institute, 2010.

I, Mi-čöng, Hje-jöng KIM, Söng-jon KIM a Jon-kju LJU. Hankuküi mihonmo pokčie kwanhan jöнку: häwöipjang, kwanljöntchongkje, söňčinkuküi pokčičöngčchäkül čungsimölo (Výzkum blahobytu svobodných matek v Koreji, zaměřený na mezinárodní adopci, související statistiky a ekonomické strategie vyspělých států): *Reviewing Issues on Unwed Mothers' Welfare in Korea: Intercountry Adoption, Related Statistics, and Welfare Policies in Developed Countries*. Korean Unwed Mothers Support Network (KUMSN) and Korea Women's Development Institute, 2009.

JANG, Su Hyun, In Joo KIM a Sung Hee LEE. Social Support and Maternal-Fetal Attachment in Unmarried Pregnant Women in Korea: Does Self-Esteem Play a Mediating Role? [online]. *International Journal of Bio-Science and Bio-Technology*. 2015, 7(6), 131-140. [cit. 2018-05-21]. DOI: 10.14257/ijbsbt.2015.7.6.14. ISSN 22337849. Dostupné také z: http://www.sersc.org/journals/IJBSBT/vol7_no6/14.pdf

JUNG, Kyungja. Practicing Feminism in South Korea: The Issue of Sexual violence and the Women's Movement. *Hecate*. St. Lucia: Hecate Press, 2003, 29(2), 261-284. ISSN 0311-4198.

- MCKEE, Kimberly D. Monetary Flows and the Movements of Children: The Transnational Adoption Industrial Complex. *Journal of Korean Studies* [online]. 2016, **21**(1), 137-178 [cit. 2018-06-02]. DOI: 10.1353/jks.2016.0007. ISSN 2158-1665. Dostupné z: <https://muse.jhu.edu/article/618850>
- KIM, Dongno. THE TRANSFORMATION OF FAMILISM IN MODERN KOREAN SOCIETY: FROM COOPERATION TO COMPETITION. *International Sociology* [online]. 2016, **5**(4), 409-425. [cit. 2018-04-11]. DOI: 10.1177/026858090005004004. ISSN 0268-5809. Dostupné také z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/026858090005004004>
- KIM, Eun-Ji, Jung-Im HWANG, Soo-Yeon JUNG a Da-Eun JUNG. *Korea's Support Policies for Single-parent Families*. Republic of Korea: Ministry of Strategy and Finance (MOSF), 2014. ISBN 979-11-5545-099-4 94320.
- KIM, Hje-jöng, Mi-čöng I, Tchäk-mjön I, Ůn-či KIM, Po-jöng SÖN a Jön-čin ČANG. *Mihonmoüi jangjuk mičch čalipsiltchäčosa (Průzkum výchovy dítěte a nezávislosti svobodných matek)*. Söul: Jösöngkačokpu (Ministerstvo rovnosti pohlaví a rodiny), 2010.
- KIM, Hje-sön a Ůn-ha KIM. Mihon jangjukmoüi jangjuk kjölčöng čchehöm: hjönsanghakčök jönku (Zkušenosť nevdaných matek s rozhodnutím v péči o potomka: fenomenologický výzkum). *Korean Journal of Social Welfare*. Hankuksahöpökčihakhö, 2006, **58**(1), 373-393.
- KIM, Hosu. *The Biopolitics of Transnational Adoption in South Korea* [online]. 2014, **21**(1), 58-89 [cit. 2018-06-18]. DOI: 10.1177/1357034X14533596. ISSN 1357-034X. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1357034X14533596>
- KIM, Hyun Sun. Life and Work of Korean War Widows during the 1950s. In: *THE REVIEW OF KOREAN STUDIES*. Vol. 12 No. 4. Academy of Korean Studies, 2009, s. 87-109. ISSN 1229-0076.
- KIM, Jung-Eun, Jin LEE a Sang LEE. Single Mothers' Experiences with Pregnancy and Child Rearing in Korea: Discrepancy between Social Services/Policies and Single Mothers' Needs. *International Journal of Environmental Research and Public Health* [online]. 2018, **15**(5), 955-. [cit. 2018-06-01] DOI: 10.3390/ijerph15050955. ISSN 1660-4601. Dostupné také z: <http://www.mdpi.com/1660-4601/15/5/955>
- KIM, Sook K. Abandoned Babies: The Backlash of South Korea's Special Adoption Act. *Washington International Law Journal* [online]. Washington, 2015-06, **24**(3), 709-725 [cit. 2018-06-18]. ISSN 2377-0872. Dostupné z: <http://hdl.handle.net/1773.1/1505>
- KIM, Youngmin. a Michael J. PETTID. *Women and Confucianism in Chosön Korea: new perspectives*. Albany: SUNY Press, c2011. ISBN 978-1-4384-3775-0.
- MA, Li. Employment and Motherhood Entry in South Korea, 1978-2006. *Population (English Edition, 2002-)* [online]. Institut National d'Etudes Démographiques, **68**(No. 3 (July-September 2013)), 419-446. [cit. 2018-05-15]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/42778444>
- NOH, Helen, Min Ok YANG a Boon Young HAN. Societal and Social Service Experiences of Unwed Korean Mothers Who Rear Their Children. In: *Affilia* [online]. 2015, **30**(1), s. 54-67. [cit. 2018-06-11]. DOI:

10.1177/0886109914531956. ISSN 0886-1099. Dostupné také z: <http://journals.sage-pub.com/doi/10.1177/0886109914531956>

PALLEY, Marian Lief. Women's Status in South Korea: Tradition and Change. *Asian Survey* [online]. 1990, **30**(12), 1136-1153. [cit. 2018-04-20]. DOI: 10.2307/2644990. ISSN 00044687. Dostupné také z: <http://as.ucpress.edu/cgi/doi/10.2307/2644990>

ROH, Chang Shub a Ralph R. IRELAND. Recent Changes in Korean Family Life Patterns. *Journal of Comparative Family Studies*. 1972, Autumn72(Vol. 3 Issue 2), 217-227. ISSN 0047-2328.

Single-parent Family Support Act. Korea, Republic of, 1989, Act No. 4121. ISN: KOR-1989-L-86773.

SUZUKI, Toru. Korea's Strong Familism and Lowest-Low Fertility. *International Journal of Japanese Sociology* [online]. 2008, **17**(1), 30-41. [cit. 2018-04-12]. DOI: 10.1111/j.1475-6781.2008.00116.x. ISSN 09187545. Dostupné z: <http://doi.wiley.com/10.1111/j.1475-6781.2008.00116.x>

YANG, Hyunah. A Journey of Family Law Reform in Korea: Tradition, Equality, and Social Change. *Journal of Korean Law | Vol. 8* [online]. Law Research Institute and BK 21 Law of Seoul National University., 2008, s. 77-94. [cit. 2018-06-01]. ISSN 1598-1681. Dostupné z: <https://www.snujkl.org:11908/archives/166>

YANG, Hyunah. *Law and society in Korea*. Northampton, MA, USA: Edward Elgar, 2013. ISBN 978-184-8443-389.

YANG, Hyunah. Vision of Postcolonial Feminist Jurisprudence in Korea: Seen from the 'Family-Head System' in Family Law. *Journal of Korean Law*. 2006, (Vol. 5, No. 2), 12-28.

YOO, Gyesook. Changing Views on Family Diversity in Urban Korea. *Journal of Comparative Family Studies*. Korea, 2006, Winter2006(Vol. 37 Issue 1), 59-74. ISSN 0047-2328.

YUNE, Jinsu. Tradition and the Constitution in the Context of the Korean Family Law. *Journal of Korean Law* [online]. Vol. 5, No.1. BK 21 law, 2005, s. 194-212. [cit. 2018-05-11]. Dostupné z: <http://space.snu.ac.kr/handle/10371/85096>

Internetové zdroje

Áran hankačok network (Sít' rodin s jedním rodičem Áran) [online]. Söul, c2015. Dostupné z: <http://aeranwon.org/>

BABE, Ann. The stigma of being a single mother in South Korea: 'Unwed mothers are invisible here in Korea', but individuals are coming together to help each other. *Al Jazeera* [online]. Doha, 1 Mar 2018 [cit. 2018-06-17]. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/indepth/features/stigma-single-mother-south-korea-180226144516720.html>

CHAN, Rachel. Gender Discrimination in South Korea. *The McGill International Review* [online]. 2016 [cit. 2018-06-21]. Dostupné z: <http://mironline.ca/gender-discrimination-in-south-korea/>

- Familism. *Merriam-Webster* [online]. Springfield, MA, c2018 [cit. 2018-06-29]. Dostupné z: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/familism>
- Hankukhanpumojŏnhap (Korejské sdružení rodin s jedním rodičem)* [online]. Sŏul, 2015 [cit. 2018-06-15]. Dostupné z: <http://www.hanbumonet.com/>
- Hankukmihonmočiwonnetchŭwokchŭ: Korean Unwed Mothers Support Network* [online]. Sŏul, c2007-2018 [cit. 2018-06-30]. Dostupné z: http://www.kumsn.org/bbs/board.php?bo_table=activity
- JONES, Maggie. Why a Generation of Adoptees Is Returning to South Korea. *The New York Times Magazine* [online]. New York, JAN. 14, 2015 [cit. 2018-06-25]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2015/01/18/magazine/why-a-generation-of-adoptees-is-returning-to-south-korea.html>
- Korea - Contemporary Korean Families. *Marriage and Family Encyclopedia* [online]. Las Vegas, Nevada, United States, 2017 [cit. 2018-03-11]. Dostupné také z: <http://family.jrank.org/pages/1021/Korea-Contemporary-Korean-Families.html>
- Korean Unwed Mothers Support Network* [online]. 2012 [cit. 2018-06-15]. Dostupné z: <http://koreanunwed-moms.blogspot.com/>
- KOREJSKÁ REPUBLIKA. *Hjŏngpŏp (trestní zákon)*. Ministerstvo spravedlnosti (pŏpmupu), 2016, číslo 14415. Dostupné také z: <http://www.law.go.kr/lsInfoP.do?lsiSeq=188383#0000>
- KoRoot* [online]. Seoul, c2011 [cit. 2018-06-15]. Dostupné z: <http://www.koroot.org/>
- KUMFA* [online]. Seoul, 2018 [cit. 2018-06-15]. Dostupné z: <http://kumfa.or.kr/>
- LEE, Claire. Reasons for divorce have changed since '50s in South Korea: study. *The Korea Herald* [online]. Korea, 2016 [cit. 2018-06-21]. Dostupné z: <http://www.koreaherald.com/view.php?ud=20160617000753>
- LOWE-LEE, Florence. *Korean Women: You have Come A Long Way* [online]. Seoul, Korea. KEI Insight, 2006 [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <http://keia.org/publication/korean-women-you-have-come-long-way>
- Marriage and Divorce Statistics in 2017. *Statistics Korea* [online]. Daejeon, 2018 [cit. 2018-06-15]. Dostupné z: <http://kostat.go.kr/portal/eng/pressReleases/8/11/index.board>
- Ministry of Employment and Labour* [online]. Republic of Korea: MOEL, c2010. [cit. 2018-05-02]. Dostupné z: <http://www.moel.go.kr/english/main.jsp>
- New family registry system causes problems. *The Hankyoreh* [online]. Mar. 19, 2008 [cit. 2018-06-08]. Dostupné z: http://english.hani.co.kr/arti/english_edition/e_national/276710.html
- RICH, Motoko. Push to End South Korea Abortion Ban Gains Strength, and Signatures. In: *The New York Times* [online]. Jan. 13, 2018 [cit. 2018-06-24]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2018/01/13/world/asia/south-korea-abortion-ban.html>
- Social Expenditure Database (SOCX): Social Expenditure Update 2016. *OECD* [online]. Paris, c2018, October 2016 [cit. 2018-06-16]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/social/expenditure.htm>

SORENSEN, Clark W. The Value and Meaning of the Korean Family. *Center for Global Education | Asia Society* [online]. 2017 [cit. 2018-06-21]. Dostupné z: <http://asiasociety.org/education/value-and-meaning-korean-family>

South Korean Culture. *Cultural Atlas* [online]. Australia: SBS, International Education Services (IES), and Multicultural NSW, 2016 [cit. 2018-06-29]. Dostupné z: <https://culturalatlas.sbs.com.au/south-korean-culture/south-korean-culture-family#south-korean-culture-family>

Tender Embrace Birthing: Information about childbirth, breastfeeding, newborn care, and parenting in South Korea [online]. [cit. 2018-03-13]. Dostupné z: <http://tenderembracebirthing.blogspot.cz/>

The 3rd Single Moms' Day International Conference: Accountability for the Past, Rights for the Future [online]. Seoul, 2013 [cit. 2018-06-15]. Dostupné z: <http://kumfa.or.kr/kumfa-resources/>

The Loomba Foundation [online]. London, c2018. Dostupné také z: <http://www.theloombafoundation.org/>

TRACK: Truth and Reconciliation for the Adoption Community of Korea [online]. 2007 [cit. 2018-06-18]. Dostupné z: <https://justicespeaking.wordpress.com/>

WITMER, Katie. Organizational sustainability and the problem of funding. *Social Welfare in Korea: Land of the Morning Calm* [online]. March 12, 2013 [cit. 2018-06-21]. Dostupné z: <https://kwitmer311.wordpress.com/tag/kumsn/>

Zdroje obrázků, grafů a tabulek

Tabulka 1: http://wiki.ubc.ca/Infanticide_and_baby_abandonment_in_South_Korea

Obrázek 1: <https://cijournalism.org/1740/showcase/what-south-korea-can-do-to-help-abandoned-babies/#photo>

Graf 1: Marriage and Divorce Statistics in 2017. Statistics Korea [online]. Daejeon, 2018 [cit. 2018-06-15]. Dostupné z: <http://kostat.go.kr/portal/eng/pressReleases/8/11/index.board>

Graf 2: I, Mi-čöng, Hje-jöng KIM a Po-jöng SÖN. Jangjukmihonmo čiwön pokčisöpisü käsönpangan (Jak vylepšit vládní služby poskytované svobodným matkám): *How to Improve Government Welfare Services for Low Income Unwed Mothers in Korea*. Korean Unwed Mothers Support Network (KUMSN) and Korea Women's Development Institute, 2010.

Graf 3: http://english.hani.co.kr/arti/english_edition/e_national/830741.html